

Reetta Piironen ja Saila Saari

**LASTENTARHANOPETTAJAT LIIKUN-
NAN SUUNNITTELIJOINA**

Varhaiskasvatustieteen

kandidaatintutkielma

Kevät 2014

Kasvatustieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

Tiivistelmä. Piironen, Reetta & Saari, Saira. 2014. Lastentarhanopettajat liikunnan suunnittelijoina. Varhaiskasvatustieteen kandidaatintutkielma. Kasvatustieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto. 50 sivua + liitteet.

Tutkimuksemme on tärkeä, koska varhaiskasvatusikäisten lasten liikuntaa on tutkittu vähän. Varhaiskasvatusikäisten lasten liikuntatutkimukset painottuvat lasten aktiivisuuden ja terveysvaikutusten tutkimiseen, joten on hyödyllistä tutkia lastentarhanopettajien toimintaa lasten liikunnan toteuttajina.

Tutkimuksemme tavoitteena oli selvittää, miten lastentarhanopettajat suunnittelevat liikuntatuokioita lapsiryhmässä. Tutkimuksen aineistonhankinnan toteutimme tekemällä internetissä täytettävän kyselylomakkeen lastentarhanopettajille. Kyselyymme vastasi 31 jyvaskyläläistä lastentarhanopettajaa.

Tarkoituksemme oli saada konkreettinen käsitys siitä, kuinka suunnittelu toteutetaan, mitä asioita siinä huomioidaan ja millaisena se koetaan. Halusimme myös selvittää, millaisia tavoitteita ohjattuun liikuntaan sisältyy ja mitä lastentarhanopettajat pitävät laadukkaana liikuntakasvatuksena.

Tutkimuksemme tärkein tulos on se, että lastentarhanopettajat suunnittelevat liikuntaa lyhytkestoisesti ja keskittyvät tuokiosuunnitelmien tekemiseen. Harva lastentarhanopettajista tekee vuosi- tai kausisuunnitelmia. Mikäli lastentarhanopettajia ohjattaisiin pitkäkestoisempaan suunnitteluun, liikunnan suunnittelusta saattaisi tulla kokonaisvaltaisempaa ja se tukisi paremmin päiväkodin muuta toimintaa.

Tutkimuksessamme selvisi myös, että vaikka suuri osa lastentarhanopettajista harrastaa itse liikuntaa, se ei näytä vaikuttavan lasten liikuntaan. Paljon liikkuva lastentarhanopettaja ei järjestä lapsille enempää ohjattua liikuntaa kuin vähän liikkuva. Tutkimuksemme osallistuneiden lastentarhanopettajien vastauksista ilmenee, että työolosuhteet ovat haaste liikunnan suunnittelussa, mutta ne eivät estä laadukkaan liikuntakasvatuksen toteuttamista. Olosuhteita enemmän lastentarhanopettajat korostivat oman asenteen merkitystä. Heidän mielestään haastavista olosuhteista huolimatta liikuntakasvatuksen toteuttaminen on mahdollista.

ASIASANAT: lastentarhanopettajat, liikuntakasvatus, suunnittelu, varhaiskasvatus

KEYWORDS: kindergarten teacher, physical education, planning, early childhood education

SISÄLLYS

1 VÄHÄN TUTKITTU PÄIVÄKOTI-ikäisten lasten liikunta	7
2 TEOREETTIS-KÄSITTEELLISET LÄHTÖKOHDAT	9
2.1 LIIKUNTA VARHAISKASVATUKSESSA	9
2.1.1 Liikuntakasvatusta ohjaavat asiakirjat	9
2.1.2 Millaista varhaiskasvatuksen liikunnan tulisi olla?	10
2.2 PÄIVÄKOTI LIIKUNTAYMPÄRISTÖNÄ.....	11
2.3 SUUNNITTELUN MERKITYS VARHAISKASVATUKSESSA	14
2.4 LIIKUNNAN SUUNNITTELU	15
2.4.1 Miksi liikunnan suunnittelu on tärkeää?.....	15
2.4.2 Vuosi- ja kausisuunnitelmat.....	16
2.4.3 Yksittäiset liikuntatuokiot ja niiden suunnitleminen	18
3 TUTKIMUSKYSYMYKSET	21
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	22
5 TULOSTEN ANALYYSI JA TULKINTA	25
5.1 VASTAAJIEN TAUSTATIEDOT	25
5.1.1 Koulutus, työkokemus ja henkilökohtainen tausta.....	25
5.1.2 Ryhmän olosuhteet ja ohjatun liikunnan haasteet.....	27
5.2 SUUNNITELMIEN TEKEMINEN JA NIIDEN SISÄLLÖT	29
5.2.1 Vastuu liikunnan suunnittelusta	29
5.2.2 Vuosi- ja kausisuunnitelmat.....	29
5.2.3 Tuokiosuunnitelmat	34
5.3 LAADUKAS JA TAVOITTEELLINEN LIIKUNTAKASVATUS	37
5.3.1 Lasten innostaminen liikunnan pariin.....	37
5.3.2 Liikuntakasvatuksen tavoitteet	38
5.3.3 Liikuntakasvatuksen kehittäminen ja lastentarhanopettajien tuen tarpeet	38
5.3.4 Laadukas liikuntakasvatus lastentarhanopettajien kuvaamana	40
6 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS.....	41
7 POHDINTA	43
7.1 Riittävätkö lastentarhanopettajien tiedot ja taidot?	43
7.2 Taustatekijöiden vaikutukset liikunnan suunnitteluun.....	43
7.3 Liikunnan suunnittelun toteuttaminen käytännössä.....	45
7.4 Lasten osallistuminen ja innostaminen liikuntaan.....	47

7.5 Liikuntakasvatuksen tavoitteet ja laatu päiväkodeissa	47
LÄHTEET	49
LIITE 1: Kyselylomake	52
LIITE 2: Tutkimuslupa.....	55
LIITE 3: Saatekirje	60

1 VÄHÄN TUTKITTU PÄIVÄKOTI-ikäisten lasten liikunta

Rajala, Haapala, Kantomaa ja Tammelin (2010) ovat tehneet tutkimus- ja kirjallisuuskatsauksen Suomessa toteutetuista lasten ja nuorten liikunnan edistämiseen tähtäävistä tutkimuksista. Päivähoidossa toteutettujen liikuntainterventioiden vaikutuksista on hyvin vähän laadukkaita tutkimuksia. Olemassa olevista tutkimuksista on saatu viitteitä siitä, että säännöllisesti toteutetut ja strukturoidut liikuntaohjelmat voivat lisätä lasten liikunnan määrää. (Rajala ym. 2010.) Tammelinin (2009) mukaan tulevia liikuntatutkimuksia pohdittaessa olisi tärkeää, että alle kouluikäisten lasten liikunnasta saataisiin lisää tietoa ja saatu tieto tavoittaisi henkilöt, joilla on vaikutusta lasten liikunnallisuuden ja aktiivisuuden. Myös Rajala ym. (2010) tuovat esiin sen, että pienten lasten liikunnasta ei ole kattavaa tietoa saatavilla. (Ks. myös Berg & Piirtola 2014.) Suomessa on toteutettu muutamia väestötason poikkileikkaustutkimuksia, kuten Nuorten terveystapatutkimus, mutta ne painottuvat nuoriin. Rajalan ym. (2010) mielestä tarvitaan tarkempaa tietoa siitä, mitkä tekijät eri ympäristöissä, esimerkiksi päivähoidossa, tukevat lasten ja nuorten liikuntaa ja tervettä kasvua. Meidän tutkimuksemme tarkoitus on osittain paikata tätä vähän tutkittua aluetta. Tutkimuksessamme keskitymme päiväkotikäisten lasten liikuntaan ja pohdimme lastentarhanopettajan suunnittelun merkitystä lasten aktiivisuuden.

Lasten liikuntaan liittyvät tutkimukset ovat usein liikunta- ja terveystieteiden näkökulmasta tehtyjä, kuten Sääkslahden (2005) tekemä tutkimus liikuntainterventioiden vaikutuksesta lasten fyysiseen aktiivisuuteen ja motorisiin taitoihin sekä niiden yhteydestä sydän- ja verisuonitautien riskitekijöihin. Tutkimuksissa painotetaan lasten aktiivisuutta ja sen mittausta tutkimuksessa. Trost, Ward ja Senso (2010) ovat tehneet selvityksen siitä, millaisia tutkimuksia Amerikassa on toteutettu liittyen päiväkodissa olevien lasten aktiivisuuteen ja siihen, miten päiväkodin ympäristö vaikuttaa lasten aktiivisuuteen. Useammassa tutkimuksessa tultiin siihen johtopäätökseen, että kasvattajalla tai opettajalla on vaikutusta lasten aktiivisuuteen. Siksi mielestämme on tärkeää tutkia, kuinka lastentarhanopettajat suunnittelevat liikuntaa ja sitä kautta pyrkivät vaikuttamaan siihen.

Laukkasen (2007) mielestä olisi mielenkiintoista selvittää, minkälaista koulutusta ohjaajat ovat liikunnasta saaneet ja miten kiinnostuneita ja innostuneita he ovat. Se on yksi näkökulma, jota meidän tutkimuksemme sivuaa. Tutkimuksessamme keskitymme kuitenkin siihen, kuinka lastentarhanopettajat toteuttavat liikunnan suunnittelun ja pohdimme, miten suunnittelua voisi kehittää.

2 TEOREETTIS-KÄSITTEELLISET LÄHTÖKOHDAT

2.1 LIIKUNTA VARHAISKASVATUKSESSA

2.1.1 Liikuntakasvatusta ohjaavat asiakirjat

Varhaiskasvatuksen toimintaa ohjaa vahvasti Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005), joka on valtioneuvoston hyväksymä asiakirja varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista, joihin sisältyvät yhteiskunnan järjestämisen ja valvoman varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet ja kehittämisen painopisteet. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 7.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa mainittujen asioiden tulisi näkyä siis myös varhaiskasvatuksen liikunnassa.

Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset (2005) on tehty tukemaan osaltaan Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita. Varhaiskasvatuksen liikunnan suosituksissa kuvataan yleisiä perusteita yksityiskohtaisemmin sitä, kuinka lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, oppimista sekä hyvinvointia tuetaan liikunnan avulla. Liikunnan suositukset painottuvat nimenomaan päivähoitoon, ja niissä annetaan ohjeita liikunnan määrästä, laadusta, ympäristöstä, välineistöstä, suunnittelusta ja toteutuksesta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 18.10.2005.)

2.1.2 Millaista varhaiskasvatuksen liikunnan tulisi olla?

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL 2013) tekemän tilastoraportin mukaan vuonna 2012 lapsia oli kaikkiaan 229 000 joko kunnallisessa päivähoidossa tai heitä hoidettiin Kelan yksityisen hoidon tuella. Lapsista 173 460 oli päiväkodeissa, ja heistä 133 586 oli kokopäivähoidossa. (THL 2013, 3.) Sääkslahden, Nummisen, Raittilan, Paakkunaisen ja Välimäen (2000, 21–22) mukaan päivähoidon muodolla ei ole kuitenkaan merkittävää vaikutusta lasten aktiivisuuteen. Suuri osa suomalaisista lapsista on päiväkodeissa, joten päiväkotiki on oivallinen paikka lisätä lasten aktiivisuutta ja liikunnasta, joiden vähäisestä määrästä tutkijat ovat huolissaan.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 22–23) todetaan, että liikkuminen on lapselle ominainen tapa toimia. Varhaiskasvatuksen liikunnan suositusten (2005, 17) mukaan liikunnallisen elämäntavan omaksuminen lapsuudessa on tärkeää, koska lapsuudessa omaksuttu elämäntapa on suhteellisen pysyvä. Samaa toteavat myös Sääkslahti, Numminen, Raittila, Paakkunainen ja Välimäki (2000, 20), jotka viittaavat Yangiin (1997), jonka mukaan fyysinen aktiivisuus ja myöhemmin muotoutuva aktiivinen elämäntapa on suhteellisen pysyviä. Päiväkotiki-ikäisten lasten aktiivisuudella on siis merkitystä myös heidän tulevaisuudelleen.

Aution ja Kasken (2005, 54), Zimmerin (2001, 117) ja Varhaiskasvatuksen liikunnan suositusten (2005, 17) mukaan liikuntakasvatus tukee lapsen fyysistä, psyykkistä, emotionaalista ja sosiaalista kehittymistä, kun se on lapsilähtöistä, monipuolista ja tavoitteellista. Liikunta on keskeinen osa lapsen elämää, koska se vaikuttaa kaikkiin näihin kehityksen osatekijöihin. Varhaiskasvatuksen liikunnan suosituksissa (2005, 24) todetaan myös, että lapsella tulisi olla mahdollisuus osallistua ohjattuihin liikuntatuokioiden useita kertoja viikossa sekä sisällä että ulkona. Ohjattujen liikuntatuokioiden kesto voi vaihdella kymmenestä minuutista 60 minuuttiin, mutta tuokioiden voivat olla myös lyhyitä ja sijoittua muiden toimintojen lomaan. Pönkön ja Sääkslahden (2011, 138) ja Zimmerin (2001, 117) mukaan lapsilla tulisi olla mahdollisuus päivittäiseen liikuntaan sen ollessa leikin kanssa lapsille tärkein toiminnan muoto.

Toiminnan painopiste vaihtelee lapsen iän mukaan. Karvosen, Siren-Tiusasen ja Vuorisen (2003, 97) mukaan pienemmällä lapsilla tulisi painottaa vapaita päivittäisiä mahdollisuuksia, jolloin ohjaus on ympäristön järjestämisestä eli hyvin epäsuoraa. Toisena tulevat lasten itse virittämät toimintaleikit, kuten peräkkäin juokseminen. Kolmantena painopisteenä ovat liikuntaleikit ja toiminnot, jotka tapahtuvat spontaanisti eri tilan-

teissa ja neljäntenä eli vanhimmilla eniten painottuen etukäteen suunnitellut liikunta-
tuokiot. (Karvonen, Siren-Tiusanen & Vuorinen 2003, 97.)

Varhaiskasvatuksen liikunnan suosituksissa (2005) todetaan, että lapsen tulisi
liikkua kaksi tuntia päivässä sekä 15–20 tuntia viikossa reippaasti ja hengästyen. Soinin
ym. (2011, 52) tutkimukseen osallistuneista lapsista yksikään ei täyttänyt Varhaiskasva-
tuksen liikunnan suositusten (2005) asettamaa tavoitetta. Yhdysvaltalaisten liikun-
tasuositusten (NASPE standards) asettama tavoite päiväkotikäisten lasten liikunnan
määrälle on päivittäin vähintään 60 minuuttia ohjattua liikuntaa ja vähintään 60 minuut-
tia vapaata liikkumista. NASPE:n mukaan lapsen ei myöskään tulisi olla paikallaan yh-
täjaksoisesti 60 minuuttia, paitsi nukkuessaan. Ero suomalaisiin suosituksiin on siinä,
etteivät NASPE:n suositukset määritä liikunnan intensiteettiä. (Soini ym. 2011, 53.)
Soinin ym. (2011, 56) tutkimuksessa vähintään keskiraskaaseen liikkumiseen käyttivät
yli tunnin päivittäin noin puolet pojista ja kolmasosa tytöistä. Tutkimukseen osallistu-
neista lapsista keskimäärin puolet käytti päivittäin kaksi tuntia tai enemmän vähintään
kevyeen liikkumiseen. Vaikka nämä lapset eivät täyttäneet suomalaisen Varhaiskasva-
tuksen liikunnan suosituksia (2005), he täyttivät NASPE:n liikuntasuosituksia kahden
tunnin päivittäisestä aktiivisuudesta. (Soini ym. 2011.)

Zimmerin (2001, 121–122) mukaan päiväkodin liikuntakasvatuksen tulisi nou-
dattaa samoja pedagogisia suuntaviivoja kuin muunkin toiminnan, eli olla lapsilähtöistä,
avointa, vapaaehtoista, elämyksellistä, tarjota päätösmahdollisuuksia ja kannustaa oma-
toimisuuteen. Liikuntakasvatuksen tulisi siis olla luonnollinen osa päiväkodin arkea ja
pedagogista ajattelua, eikä vain yksittäisten tuokioiden suunnittelua.

2.2 PÄIVÄKOTI LIIKUNTA YMPÄRISTÖNÄ

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 23) todetaan, että hyvä varhaiskasva-
tusympäristö vahvistaa lapsen luonnollista liikkumisen halua, herättää lapsessa halun
oppia uusia asioita ja innostaa kehittämään omia taitojaan. Varhaiskasvatuksen liikun-
nan suosituksissa (2005, 26–27) ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 23)
todetaan myös, että ympäristön tulisi olla monipuolinen ja muunneltava, jotta se voisi
tarjota vaihtelevia mahdollisuuksia liikkumiseen. Aikuisen tehtävä on huolehtia ympä-
ristön monipuolisuudesta ja siitä, että liikuntavälineet ovat lasten käytettävissä. Asantin
ja Sääkslahden (2010, 90) mukaan lapsi viettää arkisin suuren osan ajastaan päiväkodis-

sa, joten ympäristön tarkastelu on tärkeää. Päiväkodin aikuiset voivat luoda mahdollisuuksia lapsen riittävälle ja monipuoliselle liikunnalle, mutta he voivat luoda myös esteitä. Varhaiskasvatuksen liikunnan suosituksissa (2005, 26–27) on määritelty tarkat ohjeistukset siitä, millaisia leikkialueiden tulisi olla, mutta valitettavasti varhaiskasvatuksen käyttöön osoitetut tilat ja alueet saattavat olla liikkumisen kannalta epätarkoituksenmukaiset. Myös Zimmer (2001, 103) toteaa, etteivät päiväkodin puitteet useinkaan vastaa liikuntakasvatuksen asettamia vaatimuksia.

Päiväkotien hyvin erilaiset ympäristöt vaikuttavat siihen, miten liikuntakasvatusta toteutetaan. Iivonen (2008, 42) toteaa fyysisen ympäristön vaikuttavan lapsen fyysiseen aktiivisuuteen ja motoriseen kehitykseen. Työntekijät voivat kokea olosuhteet rajaavina ja mahdottomina tai haasteena, jonka ylittämiseksi vaaditaan vain hieman enemmän mielikuvitusta. Ympäristön olosuhteet vaikuttavat myös liikuntakasvatuksen toteutukseen, joten jos ne koetaan liian haastavina, voivat ne muodostua esteeksi koko liikuntakasvatuksen toteutukselle.

Ruokonen, Norra ja Karvinen (2009, 8) toteavat selvityksessään, että päiväkotia on lasten toimintaympäristönä erityinen ja erilainen kouluun verrattuna. Lapset viettävät päivittäin keskimäärin pidempiä aikoja päiväkodissa kuin koulussa. Alle kouluikäisen päiväkotipäivä saattaa helposti olla 7–8 tuntia, kun vastaavasti 1–2-luokkalaisten koulupäivä on 4–5 tuntia. Päiväkotitoiminnan reunaehdot muodostuvat päiväkodin toimintaajasta (onko kyseessä tavallinen vai vuorohoitopäiväkotia), lapsiryhmien ikärakenteesta sekä päiväkodin toiminta- ja työtavoista. Selvityksen (Ruokonen ym. 2009, 8) mukaan ulkoiluhetkiin päivittäin käytettävää päiväkodin piha-alueita voidaan perustellusti pitää lapsen keskeisimpänä liikkumisympäristönä päiväkotipäivän aikana. Päiväkotia lasten fyysisenä toimintaympäristönä on kuitenkin tutkittu varsin vähän, niin Suomessa kuin kansainvälisestikin. Erityisesti tutkimusta päiväkotiympäristöistä lasten liikkumisen näkökulmasta ei ole juurikaan tehty. Saatavilla oleva tutkimustieto painottuu pääasiassa erilaisiin turvallisuusnäkökulmista tehtyihin viranomais selvityksiin tai liikkumisen näkökulmaa yleisemmän teoreettisen orientaation omaaviin leikkitutkimuksiin. (Ruokonen ym. 2009, 8.)

Näkökulmansa päiväkodin toimintaympäristöön antavat myös tutkimukset, joissa on tarkasteltu lasten osallisuutta omien leikkiympäristöjensä suunnittelijoina. Hyvönen ja Juujärvi (2005, Ruokosen ym. 2009, 10 mukaan) toteuttivat Rovaniemellä tutkimuksen, jossa 49 kuusivuotiaasta lasta piirsi, suunnitteli ja ideoi pienryhmissä toiveiden-

sa leikkiympäristöä. Lapset korostivat suunnittelemisissaan leikkiympäristöissä voimakkaasti toiminnallisuutta, mikä osoitti liikkumisen ja aktiivisen tekemisen keskeistä merkitystä. (Ruukonen ym. 2009, 10.)

Ruukonen, Norra ja Karvinen (2009, 18, 20) toteavat selvityksessään, että päiväkodin oma piha-alue on päiväkotipäivän aikana lasten keskeinen liikkumisympäristö. Selvityksen perusteella 94 % päiväkodeista voi toteuttaa päivittäiset ulkoilut omalla pihalla ja vastaavasti 6 % päiväkodeista joutuu käyttämään jotain muuta paikkaa kuin omaa pihaa. Yleisimpinä korvaavina paikkoina mainittiin lähimetsät, yleiset leikkipuistot ja muut puistoalueet. Päiväkodin sisätiloja käytetään liikunnallisiin aktiviteetteihin erityisesti ohjattujen liikuntatuokioiden aikana. Joissain päiväkodeissa ohjatun liikunnan paikka on oma liikuntasali, toisissa liikuntatuokiot toteutetaan esimerkiksi ryhmätiloissa tai liikuntatilassa päiväkodin ulkopuolella. Mikäli sisätilan liikuntaolosuhteet ja päiväkodin toimintakäytännöt sen mahdollistavat, voidaan myös sisätiloissa liikkua aktiivisesti päivittäin. (Ruukonen ym. 2009, 18, 20.)

Ruukosen, Norran ja Karvisen (2009, 20) mukaan sisäliikunnan toteuttamiselle päiväkodeissa luo hyvät edellytykset se, että päiväkodilla on käytössään jonkinlainen oma, erillinen sisäliikuntatila. Selvityksen perusteella tällainen tila löytyykin hieman yli puolesta päiväkodeista. Vastaavasti päiväkodeja, joilta puuttuu oma sisäliikuntatila, mutta sellainen löytyy päiväkodin lähiympäristöstä, on hieman alle kolmasosa päiväkodeista. Päiväkodeja, joilla ei ole omaa sisäliikuntatilaa, eikä sellaista löydy myöskään lähiympäristöstä, on hieman yli 10 % päiväkodeista. (Ruukonen ym. 2009, 20.) Selvityksen mukaan alle 20 %:ssa päiväkodeja pihojen liikuntaolosuhteet ovat hyvällä tasolla ja alle 40 %:ssa päiväkodeja sisätilojen liikuntaolosuhteet ovat hyvällä tasolla. Pääosassa päiväkodeja on kehittämistarpeita niin sisä- kuin ulkotiloissa. Selvityksen perusteella yleisimpiä syitä päiväkotien heikoiksi arvioitujen liikuntaolosuhteiden taustalla olivat “yleisten puitteiden heikkous” sekä “liikkumiseen tarkoitettujen paikkojen ja välineiden riittämättömyys”. Noin 40 % päiväkodeista näitä molempia pidettiin suurimpina ongelmina. Yleisten puitteiden heikkoudella tarkoitettiin erityisesti käytettävissä olevien tilojen ahtautta ja epäkäytännöllisyyttä. (Ruukonen ym. 2009, 20, 28.)

Ruukosen, Norran ja Karvisen (2009, 14) selvityksen sähköiseen kyselyyn osallistui määräaikaan mennessä 1247 päiväkotia. Vuonna 2008 Suomessa toimi Tilastokeskuksesta ja Stakesista saatavien tietojen mukaan yhteensä n. 3000 päiväkotia, joten selvityksen aineistossa on mukana hieman yli 40 % Suomen päiväkodeista. Aineisto on

siis melko kattava ja sitä voidaan pitää varsin hyvin suomalaisia päiväkoteja edustavana. (Ruokonen ym. 2009,14.)

2.3 SUUNNITTELUN MERKITYS VARHAISKASVATUKSESSA

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 12) todetaan, että varhaiskasvatus koostuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta, joka on suunnitelmallista ja tavoitteellista vuorovaikutusta ja yhteistoimintaa. Vastuu suunnittelusta on kasvattajilla ja kasvattajayhteisöllä, joille tietoinen ja tavoitteellinen kasvatus tarkoittaa valintojen tekemistä. Heidän tehtävänsä on suunnitella toiminta ja ympäristö, joissa yhdistyvät lapsille ominaisin tapa toimia ja sisällölliset tavoitteet. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 17.) Suunnittelua pidetään tärkeänä varhaiskasvatuksessa, ja se mielletään kasvattajien, kuten lastentarhanopettajien, vastuutehtäväksi. Nummenmaa, Karila, Joensuu ja Rönholm (2007, 66) toteavat suunnittelusta tulleen tärkeämpää nyt, kun on tehty kaikkia varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ohjaava asiakirja eli Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.

Rouvisen (2007, 148) tutkimuksessa lastentarhanopettajat pitävät suunnittelua toiminnan perustana. Heidän mielestään erityisesti yhteissuunnittelu on tärkeää. Lastentarhanopettajat tuovat suunnittelun merkitystä esiin, koska se on ollut olennainen osa lastentarhanopettajien työtä jo pitkään. Tutkimukseen osallistuneet lastentarhanopettajat tekevät lasten toimintaa varten päivä- ja viikkosuunnitelmat yhteistyössä muun henkilökunnan kanssa. He myös pyrkivät siihen, että kokonaisvaltaisemmat suunnitelmat olisi tehty toimintakausiksi kerrallaan. Rouvisen (2007, 148) haastatteleminen lastentarhanopettajien käsitysten mukaan suhtautuminen suunnitelmien laatimiseen on monitahoista. Osa haastatelluista lastentarhanopettajista ajattelee joustavan ja itsenäisen suunnittelun kuuluvan asiaan. (Rouvinen 2007, 148.) Vaikka Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005) korostetaan suunnittelun merkitystä, eivät Rouvisen tutkimuksen (2007) mukaan kaikki lastentarhanopettajat koe sitä samoin. Osa Rouvisen tutkimukseen osallistuneista lastentarhanopettajista pitää kirjallisia suunnitelmia melko turhina ja tarpeettomina, koska he kokevat osaavansa ja hallitsevansa toiminnan ilman niitä. Erään lastentarhanopettajan mukaan suunnitelmat jäykistävät toimintaa ja korostavat aikuisen asemaa. (Rouvinen 2007, 148–149.)

Rouvisen (2007, 149) haastattelemat lastentarhanopettajat pitävät suunnitelmia muuttuvina ja joustavina, ja ajattelevat, että niiden tarkoitus on rytmittää ja jäsentää toimintaa. Lastentarhanopettajien mukaan suunnitelmia voidaan muuttaa lasten tarpeiden, valmiuksien ja kiinnostuksen kohteiden mukaan, ja ne on tarkoitus sopeuttaa lapsiin eikä lapsia suunnitelmiin. (Rouvinen 2007, 149.)

2.4 LIKUNNAN SUUNNITTELU

2.4.1 Miksi liikunnan suunnittelu on tärkeää?

Varhaiskasvatussuunnitelmassa (2005) sanotaan, että liikuntakasvatuksen tulee olla suunniteltua ja tavoitteellista, jotta lapsi voi hyödyntää päiväkodin tarjoamat mahdollisuudet liikuntaan. Asantin ja Sääkslahden (2010, 96) mukaan päiväkodin liikuntakasvatussuunnitelman tulee pohjautua Varhaiskasvatussuunnitelman (2005) ja sitä täydentävän Varhaiskasvatuksen liikunnan suositusten (2005) lisäksi päiväkodin omaan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005) ja Varhaiskasvatuksen liikunnan suosituksissa on määritelty linjaukset siitä, miten liikuntakasvatuksen tulisi tukea lapsen kehitystä. Pää tavoite on, että varhaisvuosien aikana lapsi muodostaisi myönteisen suhteen omaan kehoonsa ja myönteisen käsityksen itsestään liikkujana (Pönkkö & Sääkslahti 2011, 139). Siksi on tärkeää, että nämä linjaukset näkyvät myös päiväkodin liikuntakasvatussuunnitelmassa. Varhaiskasvatuksen liikunnan suositusten (2005, 16) mukaan toiminnan monipuolisuus ja lapsilähtöisyys tulee varmistaa huolellisella suunnittelulla, jotta liikunta tukee lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä.

Varhaiskasvatussuunnitelmassa (2005, 17) todetaan myös, että kasvattajien tehtävänä on rakentaa mielenkiintoinen ympäristö ja suunnitella toimintaa siten, että siinä näkyvät sekä lapsille ominaisin tapa toimia että sisällölliset orientaatiot. Karvosen, Siren-Tiusasen ja Vuorisen (2003, 97) mukaan sisältöjen valinta on tärkeä osa varhaisvuosien liikunnan suunnittelua. Sisältöjen valinta on aikuisten tietoisia päätöksiä, joissa olennaisinta olisi, että lapset saavat riittävästi kehitystasolleen sopivaa ja monipuolista liikuntaa. (Karvonen, Siren-Tiusanen & Vuorinen 2003, 97.)

Sorosen ja Seeslahden (1999, 11) mukaan liikuntatuokioiden suunnittelussa tavoitteena ovat lapsen kehitystä tukevat liikuntakokemukset, onnistumisen ilo, kannusta-

va toiminta ja vastuunottaminen toinen toisistaan. Aution (1995, 25) mukaan lasten liikunnan tavoitteena on antaa lapselle virikkeitä ja opettaa monipuolisen liikunnan taitoja, opettaa lapsi ymmärtämään hyvän kunnon merkitys omalle terveydelle ja pyrkiä luomaan jokaiselle lapselle hyvä olo fyysisen aktiivisuuden kautta. Sekä Soronen ja Seeslahti että Autio korostavat liikunnan iloa sekä sen positiivisia vaikutuksia lapsen elämään.

2.4.2 Vuosi- ja kausisuunnitelmat

Sorosen ja Seeslahden (2003, 11) mukaan liikuntakauden suunnittelussa voidaan kuljettaa taustalla vuodenaikojen vaihteluun pohjautuvia teemakokonaisuuksia. Iivonen (2008, 43) toteaa, että etenkin Pohjoismaissa vuodenaikojen vaihtelut tarjoavat lapsille monipuolisia mahdollisuuksia motoristen taitojen harjoitteluun erilaisissa ympäristöissä. Sorosen ja Seeslahden (2003, 11) mielestä vuodenaikat antavat hyvän perusrhythmin liikuntatoiminnan suunnittelulle. Soronen ja Seeslahti (2003, 11; ks. myös Karvonen ym. 2003, 99) ehdottavat liikunnan vuosiympyrän tekemistä. Liikunnan vuosiympyrästä voi saada liikuntatoiminnan suunnittelun tueksi monipuolisia ideoita, joiden avulla kaikkien vuodenaikojen tyypilliset liikuntamuodot saadaan hyödynnettyä. Karvosen, Sireniusasen ja Vuorisen (2003, 99) mukaan vuosisuunnitelman avulla myös paikallisen liikuntatoimen tarjonta ja lähiympäristön mahdollisuudet, kuten uimahallikäynnit tai liikuntasalit, tulevat huomioitua suunnittelussa. Karvosen ym. (2003, 99) mielestä vuosisuunnitelmarunkoon voi sisällyttää erilaisia teemoja tai jaksoja, joissa tiettyä liikuntamuotoa harjoitetaan useamman kerran peräkkäin. Tällaisia jaksoja ovat esimerkiksi uinti-, hiihto- ja luistelujaksot. Karvonen ym. (2003, 99) ehdottavat, että toimintojen monipuolisuuden takaamiseksi ohjattuun ulkoliikuntaan voidaan sisällyttää myös muun muassa suunnistus- ja luontoleikkejä, erilaisia alkeispelejä kuten pelipainotteisia pallopelejä, retkiä sekä talven liikuntamuotoja. Sisäliikuntaan he ehdottavat muun muassa satua ja mielikuvaliikuntaa, välineiden ja telineiden käyttöä esimerkiksi voimistelun muodossa sekä loru- ja laululeikkejä. Karvonen ym. (2003, 99) ovat sitä mieltä, että kokonaisuunnittelussa on tärkeää huomioida myös päivittäinen vapaa ulkoilu, jolloin kiinnitetään huomiota lasten fyysisen aktiivisuuden mahdollistamiseen. Tällöin lapset saavat toteuttaa enemmän omia ideoitaan liikunnan parissa. (Karvonen, ym., 2003, 99.)

Varhaiskasvatuksen liikunnan suosituksissa (2005, 18) todetaan, että liikunnan suunnitteleminen tulee jakaa erilaisiin vaiheisiin, eli vuosisuunnitelmaan, kausisuunni-

telmaan ja tuokiosuunnitelmaan. Myös Asanti ja Sääkslahti (2010, 96) pitävät olennaisena, että päiväkodissa on laadittu Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005) ja Varhaiskasvatuksen liikunnan suositusten (2005) pohjalta vuosittain tarkistettava vuosisuunnitelma. Sen reunaehdot ovat esimerkiksi päiväkodin koko ja sijainti, sekä niiden määrittelemät liikuntaolosuhteet ja mahdollisuudet. Näiden lisäksi on huomioitava myös henkilö-, väline- ja tilaresurssit. Vuosisuunnitelmaa tehtäessä mietitään, miten päiväkodin eri ryhmien ohjatut liikuntatuokiot järjestetään ja miten koko henkilökunta kannustaa lapsia spontaaniin liikuntaan. Vuosisuunnitelman pohjalta laaditaan kausisuunnitelmat, joissa tarkemmin määritellään suunniteltavan ajanjakson tavoitteet ja mietitään, miten liikunta liittyy päiväkodin muihin tavoitteisiin ja toimintoihin. Sisäliikunnan osalta täytyy tarkentaa myös esimerkiksi kauteen liittyvää teemaa ja tavoitteita. Ulkoliikunnan tavoitteiden asettamisen kannalta tulee suunnitella ja huomioida eri vuodenaikojen tarjoamat mahdollisuudet tai liikkumista hankaloittavat seikat kuten esimerkiksi sadekaus. Tärkeää on myös pohtia päiväkodin mahdollisia teemoja, kuten joulu tai erilaiset retket, suunnitteluun liittyen ja miten niihin liittyen voidaan tarjota lapsille mahdollisimman paljon liikuntamahdollisuuksia. Vain ajoissa suunnitellut kausisuunnitelmat mahdollistavat myös lasten luovuuden hyödyntämisen. (Asanti & Sääkslahti 2010, 96.)

Asantin ja Sääkslahden (2010, 96–97) mielestä kausisuunnitelma tarkentuu kuukausi- ja viikkosuunnitelmiin, joissa edelleen tarkentuvat ohjattujen tuokioiden tavoitteet. Heidän mukaansa kuukausisuunnitelmissa on konkreettiset tavoitteet kuukauden ajaksi. He korostavat sitä, että taitojen oppiminen edellyttää toistoja, joten samojen liikunnallisten liikkeiden toistaminen on suositeltavaa. Esimerkiksi telineitä voidaan käyttää samantapaisissa radoissa useita kertoja peräkkäin tai samaa välinettä useammalla tuokiolla. (Asanti & Sääkslahti 2010, 96–97.) Asiantuntijoilla on monia käsityksiä siitä, millaisia vuosi- tai kausisuunnitelmien tulisi olla. Pääpiirteet ja tavoitteet kaikkien esille tuomissa malleissa ovat kuitenkin samat kuin Varhaiskasvatuksen liikunnan suosituksissa (2005, 18). Niiden ympärille jokaisessa ryhmässä voidaan luoda omaan toimintaan sopiva suunnitelma.

Varhaiskasvatuksen liikunnan suosituksissa (2005, 17) sanotaan, että työyhteisön tulee toimintakauden alussa yhdessä pohtia, miten lapsen omaehtoista liikuntaa voidaan tukea ja miten lapsen päivittäisen liikunnan kokonaismäärää voitaisiin lisätä. Nämä ovat asioita, jotka voidaan kirjata esimerkiksi vuosisuunnitelmaan.

2.4.3 Yksittäiset liikuntatuokiot ja niiden suunnitleminen

Aution (1995, 18) mukaan lukuisat liikuntakokeilut ja pitkäaikaiset seurannat lasten kehityksessä osoittavat, että tässä yhteiskunnassa tarvitaan ohjattuja liikuntatuokioita lapsille ja nuorille. Liikuntatuokioiden monipuolistuminen päivähoitossa ja koululiikunnassa ovat innostaneet lapsia liittymään liikunta- ja urheilutoimintaan myös vapaa-ajallaan. (Autio 1995, 18.)

Varhaiskasvatuksen liikunnan suositusten (2005, 18) mukaan ohjatulla liikuntatuokiolla tarkoitetaan ohjaajan suunnittelemaa ja vetämää tuokiota, jossa lapset joko yksin tai ryhmässä tekevät liikunnallista aktiviteettia. Suositusten (2005, 18) mukaan ohjattu liikuntatuokio tulisi toteuttaa kerran viikossa sisätiloissa ja kerran viikossa ulkotiloissa. Asantin ja Sääkslahden (2010, 90–91) mukaan liikuntatuokio on kestoltaan päiväkotikäisillä lapsilla 30–60 min.

Aution (1995, 313) mukaan tuokiosuunnitelmassa on neljä perusosaa: oppimistavoitteet, sisältö, menetelmät ja apuvälineet sekä toteutus. Oppimistavoitteet voidaan jakaa seuraavasti: 1) liikettä koskevat eli motoriset, 2) tiedolliset eli kognitiiviset, 3) tunnepitoiset ja elämykselliset eli affektiiviset sekä 4) yhteiset ja yhteistyöhön suuntaavat eli sosiaaliset tavoitteet. Sisältöön ja menetelmiin kuuluvat taas seuraavat tekijät: taitoharjoittelu, kuntotekijät, leikki, kisailu sekä suoritusten tarkkailu ja havainnointi. Toteutus jakautuu vaiheellisesti ja ajallisesti seuraavasti: Ensin on alkuverryttely tai -leikki, jonka kesto on noin 5-10 minuuttia. Alkutoiminnan jälkeen on tarkoitus luoda myönteinen ilmapiiri, ja tällöin toteutetaan päävaihe, joka kestää noin 15–25 minuuttia. Toiminnan päävaiheen aikana tehdään erilaisia hauskoja harjoitteita ja pyritään kohti oppimistavoitteita. Loppuvaihe tuokiosta kestää yleensä noin 5-10 minuuttia. Tarkoituksena on saada lapsissa aikaan mielihyvän tunne esimerkiksi loppuleikin tai rentoutuksen avulla. (Autio, 1995, 313.) Varhaiskasvatuksen liikunnan suosituksissa (2005, 101–102) todetaan, että tuokioiden kesto vaihtelee 10 minuutista 45 minuuttiin, jolloin tuokion eri osiin käytetty aika saattaa erota Aution näkemyksestä.

Laukkasen (2007, 31) tekemän tutkimuksen mukaan liikuntaa on päiväkodissa keskimäärin kerran viikossa. Vaikka opettajan ohjaamana aktiiviseen liikuntaan käytetään 60 % liikunta-ajasta, silti yksittäisen lapsen kannalta yhtä suuri osa (60 %) liikunta-ajasta on vain tekemisen odottelua. (Ks. myös Huovinen & Heikinaro-Johansson 2006, 37.) Laukkasen (2007, 33) videoimien liikuntatilanteiden pituudet vaihtelivat paljon: lyhin liikuntatuokio kesti 28 minuuttia ja pisin yli kaksi kertaa niin kauan, melkein tun-

nin ja viisitoista minuuttia. Kuvattujen tuokioiden pituuksien keskiarvo oli 42 minuuttia. 61 % opettajan ohjaamasta toiminnasta oli selkeästi aktiivista tekemistä. Melkein 40 % ohjatusta liikunnasta oli opettajan ohjaamana toimintana lapsen kannalta odottelua ja ohjeiden kuuntelua tai toisten toiminnan seuraamista. (Laukkanen 2007, 33.)

Asantin ja Sääkslahden (2010, 91) mukaan ohjatun liikuntatuokion tavoitteet rakentuvat Varhaiskasvatuksen liikunnan suositusten pohjalle, mutta toisaalta myös päiväkodin omalle liikuntakasvatussuunnitelmalle. Tavoitteet ohjaavat niin tuokion toimintaa, ohjaajan toimintatapoja, tuokion sisältöjä kuin palautteenantoakin. Heidän mukaansa liikuntatuokio on siis suunniteltu kokonaisuus, jossa ohjaajalla on selkeä näkemys siitä, millaisten harjoitteiden ja sisältöjen avulla sekä miten ohjaten hän pyrkii asetettuihin tavoitteisiin. Ohjaajan perehtyneisyys päiväkodin liikuntakasvatussuunnitelmaan sekä liikunnan ohjausprosessin perusteisiin on edellytys hyvälle lapsen kasvua ja kehitystä tukevalle liikuntatuokiolle. (Asanti & Sääkslahti 2010, 91.)

Aution ja Kasken (2005, 54) mukaan lapsen yksilöllisyys, tavoiteasettelu, olosuhteet ja välineet on otettava ohjaustilanteessa huomioon, koska lapsen liikkumaan oppiminen ja motoristen taitojen kehittäminen edellyttävät sitä. He myös mainitsevat, että onnistuneeseen ohjaustilanteeseen vaikuttavat myös tunnin rakenne, se, miten ohjaaja työnsä tekee ja olosuhteet eli esimerkiksi tilat ja välineet, mitä ohjaustilanteessa käytetään.

Aution (1995, 312) mukaan suunniteltu tuokio on tarkoituksenmukainen ja tehokas. Suunnitellusta tuokiosta lapsi saa parhaan mahdollisen hyödyn, ja ohjaaja saa arvokasta palautetta omille ajatuksilleen, suunnitelmilleen ja omalle kehitykselleen. Aution (1995, 312) mukaan kokeneemman ohjaajan ei välttämättä tarvitse seurata enää paperilta tuokion kulkua, koska hän on arvioinut materiaalin ja poiminut sieltä opetusmenetelmät, jotka parhaiten sopivat hänen omaan opetustyyliinsä. Tuokiot usein paranevat tutkimuksen, valmistelun ja hyvän suunnitelman avulla. Aution (1995, 312) mielestä hyvä tuokiosuunnitelma mahdollistaa ohjaajan kokonaisvaltaisemman keskittymisen opetukseen ja lasten henkilökohtaiseen huomiointiin sen sijaan, että hän pohtisi seuraavaa harjoitetta.

Karvonen, Siren-Tiusanen ja Vuorinen (2003, 101–102) korostavat sitä, että jokainen lastentarhanopettaja tekee tuokiosuunnitelmista oman näköisensä. He ovat Aution (1995) kanssa samaa mieltä siitä, että kokemattomampi ohjaaja tarvitsee yleensä enemmän etukäteissuunnittelua, kun taas paljon kokemusta omaavan ohjaajan spontaani-

nit tuokiot voivat toimia todella hyvin. Karvosen ym. (2003, 101–102) mukaan tuokiosuunnitelma ei ole minuutilleen tehty käsikirjoitus, vaan sen täytyy olla sopivan joustava, jotta lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa toimintaan.

Aution (1995, 313–314) mukaan liikuntatuokion onnistuminen riippuu sekä sisäisistä että ulkoisista tekijöistä. Molemmat täytyy ottaa huomioon vaikuttavina asioina tuokion kulussa. Sisäisiin tekijöihin vaikuttavat muun muassa oppilasryhmän fyysiset ja psyykkiset ominaisuudet, lasten motoriset valmiudet, suoritusedellytykset, lasten ikä ja sosiaalisuus. Ohjaajan osalta vaikuttavat taas muun muassa hänen kasvatuksellinen suhtautumisensa, tiedot, taidot ja kokemus kyseisestä aiheesta, etukäteisvalmistelu, tyyli sekä hänen mielialansa. Ulkoisiin tekijöihin vaikuttavat muun muassa tuokion osallistujamäärä, tuokion kesto, tilajärjestelyt, säätila ja välineet. Kun lähdetään arvioimaan erilaisia tuokiosuunnitelmia, ei ole olemassa mitään varsinaista arviointikaaviota. Autio (1995, 317) on luonut yhdenlaisen version, jota jokainen voi soveltaa itselleen sopivalla tavalla omaan arviointiin. Tämä helpottaa ohjaajaa saamaan tuokiostaan mielekkään ja tehokkaan.

3 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuksemme tavoitteena on kartoittaa, miten lastentarhanopettajat suunnittelevat liikuntatuokioita lapsiryhmässä. Tarkoituksemme on saada konkreettinen kuva siitä, kuinka suunnittelu tapahtuu, ketkä siihen osallistuvat, mitä asioita suunnittelussa huomioidaan, millaisia tavoitteita ohjattuun liikuntaan liitetään ja ovatko Varhaiskasvatuksen suositukset (2005) ja Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset (2005) osana suunnittelua. Haluamme selvittää, mitä lastentarhanopettajat pitävät laadukkaana liikuntakasvatuksena ja mitä he pitävät sen haasteina. Haluamme myös selvittää, millaisissa olosuhteissa päiväkodin liikuntakasvatusta toteutetaan.

TUTKIMUSKYSYMYS

Miten lastentarhanopettajat suunnittelevat liikuntatuokioita lapsiryhmässä?

ALAKYSYMYKSET

Miten lastentarhanopettajan koulutus, oma kiinnostus liikuntaan ja työolosuhteet (aika, tilat jne.) vaikuttavat liikuntatuokioiden suunnitteluun?

Mitkä asiat kuvaavat lastentarhanopettajien mielestä laadukasta liikuntakasvatusta ja mitkä ovat esteitä sen toteuttamiselle?

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tutkimuksen aineistonhankinnan toteutimme tekemällä internetissä täytettävän kyselylomakkeen (liite 1) lastentarhanopettajille. Kyselylomakkeen toteutimme Google Driven avulla. Kyselylomakkeen hyviä puolia on se, että tutkija ei vaikuta olemuksellaan vastauksiin, tutkijalla on mahdollisuus esittää runsaasti kysymyksiä ja luotettavuutta parantaa se, että kaikki saavat kysymykset täsmälleen samassa muodossa (Valli 2001, 101). Kyselylomakkeen heikkouksia on se, ettei vastaaja voi saada tarkentavaa informaatiota epäselviin kysymyksiin, vastaaja voi myös vastata epätarkasti eikä voida olla varmoja, kuka lomakkeeseen on vastannut (Valli 2001, 102).

Sähköpostitse lähetettävän kyselylomakkeen etuja on se, että sillä voi nopeasti tavoittaa ihmisiä ja se on taloudellisesti edullinen tapa toteuttaa tutkimus. Sähköpostikyselyn haasteita ovat vastaajien tavoittaminen, koska heidän osoitteensa täytyy olla tiedossa, ja tekniset rajoitteet kyselylomakkeen suhteen. (Sue & Ritter 2007.) Linkki tutkimuksen kyselylomakkeeseen lähetettiin sähköpostilla kaikkien Jyväskylän kaupungin päiväkotien johtajille eli yhteensä 57 päiväkotiin. Koska meidän tiedossamme ei ollut lastentarhanopettajien suoria sähköpostiosoitteita, pyydettiin päiväkodin johtajia välittämään kysely eteenpäin kaikille lastentarhanopettajille. Lähetimme kyselyn viikon 8 alussa ja vastausaikaa annoimme kaksi viikkoa. Saimme kyselyyn 31 vastausta.

THL:n (2013, 3) selvityksen mukaan vuonna 2012 76 prosenttia kaikista päivähoidossa olleista lapsista olivat kunnan kustantamassa päiväkotihoidossa. Suuri osa lap-

sista on siis kaupungin päiväkodeissa, joten siksi keskitimme kyselyn niissä työskenteleville lastentarhanopettajille. Saadaksemme asiasta monipuolisemman käsityksen pyysimme välittämään kyselyn kaikenikäisten kanssa toimiville lastentarhanopettajille.

Osa kyselylomakkeen kysymyksistä on suljettuja, ja niissä vastaaja valitsee parhaiten sopivan vaihtoehdon, mutta osa kysymyksistä on avoimia. Valmiit vastausvaihtoehdot perustuvat tutkijan mielikuviin vastausvaihtoehdoista ja ne soveltuvat parhaiten taustatietojen selvittämiseen (Valli 2001, 110). Avointen kysymysten etu on se, että vastausten joukossa voi olla ideoita, joita tutkija ei tule ajatelleeksi. Niiden haittapuoleina ovat kuitenkin vastaamatta jättäminen tai epätarkat vastaukset. Niiden analysoiminen on myös vaativampaa. Analysointi voidaan toteuttaa tilastollisin menetelmin tai laadullisin menetelmin. (Valli 2001, 110–111.)

Yritimme analyysiohjelma SPSS:n avulla analysoida aineistoa ja löytää tuloksia, mutta tulimme siihen johtopäätökseen, että aineistomme soveltuu paremmin analysoitavaksi laadullisten menetelmien avulla. Päädyimmekin aineistolähtöiseen sisällönanalyysiin (ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 108). Tutkimme tilastollisesti ainoastaan liikunnan harrastamisen määrän ja päiväkodissa järjestetyn ohjatun liikunnan määrän välistä yhteyttä laskemalla korrelaatiokertoimen. Laskimme näille kahdelle muuttujalle Pearsonin korrelaatiokertoimen ja Spearmanin rho:n.

Muu aineistomme koostui pääasiassa avoimista kysymyksistä. Kyselylomakkeen avointen vastausten analysointi voidaan toteuttaa samalla tavalla kuin haastatteluiden analyysi. Vastaukset kirjoitetaan ensin sanasta sanaan, sellaisena kuin haastateltava sen kertoo. Kyselylomakkeen kohdalla vastaukset ovat valmiiksi sanasta sanaan kirjoitettuja, eikä niitä tarvitse litteroida. Tämän jälkeen aineistosta pyritään löytämään yhteisiä teemoja eri haastateltavien vastauksista. Teemoittelussa apuna voidaan käyttää numerointia eli samanlaiset vastaukset koodataan samalla numerolla. Analyysin aluksi kannattaa säilyttää pieniäkin eroja sisältäviä vastauksia, koska luokkien yhdistäminen myöhemmin on helpompaa kuin niiden jakaminen. (Valli 2001, 159.) Toteutimme analyysin aineistolähtöisenä sisällönanalyysinä. Prosessimme oli kolmevaiheinen: 1) aineiston redusointi eli tiivistäminen, 2) aineiston klusterointi eli ryhmittely ja 3) abstrahointi eli pelkistäminen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108–113). Aloitimme analyysin etsimällä vastauksista yhteisiä teemoja. Tutkimme vastauksia ja poimimme erilliselle paperille sieltä erilaisia teemoja ja laskimme, kuinka monta kertaa teemat toistuivat vastauksissa. Osassa kysymyksistä vastaajat toivat esiin monia teemoja, jotka kaikki huomioitiin. Yksi-

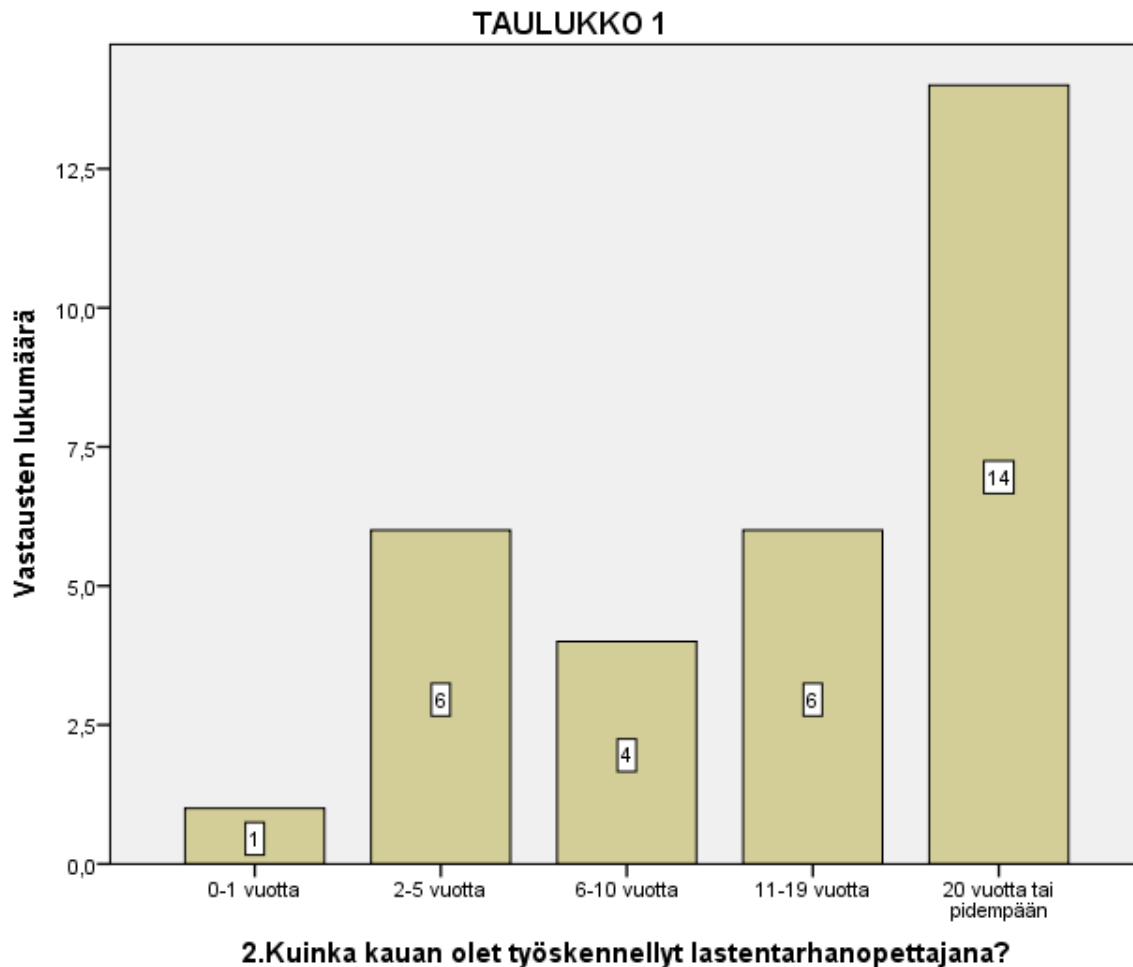
tyiskohtaisemman teemoittelun jälkeen yhdistimme samankaltaisia ryhmiä suuremmiksi kokonaisuuksiksi ja muodostimme laajempia teemoja. Tulkintaamme vastauksista saattaa vaikuttaa henkilökohtainen taustamme. Molemmilla on laaja ja pitkä tausta urheilun parissa toimimisesta erilaisissa rooleissa, joten meille on muotoutunut omat näkemykset lasten liikunnasta. Tutkimuksessa pyrimme kuitenkin tarkastelemaan vastauksia mahdollisimman ennakkoluulottomasti ja neutraalisti, tulkitsematta niitä omien ennakkoodotusten ja -näkemysten kautta.

5 TULOSTEN ANALYYSI JA TULKINTA

5.1 VASTAAJIEN TAUSTATIEDOT

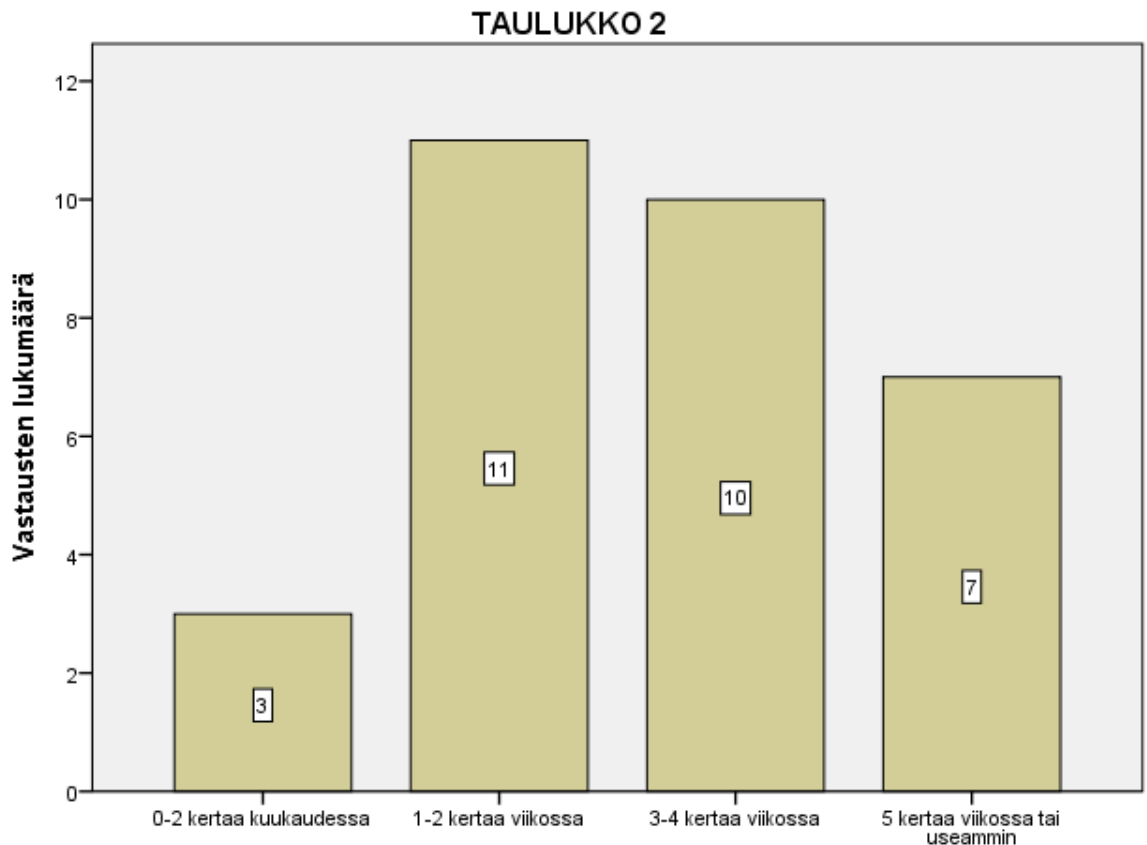
5.1.1 Koulutus, työkokemus ja henkilökohtainen tausta

Kyselyyn vastasi 31 lastentarhanopettajaa. Koska vastauksia on ainoastaan 31, esitämme tulokset lukumäärinä emmekä prosentteina. Vallin (2001, 166) mukaan aineisto on riittävä prosentuaaliseen tarkasteluun, kun havaintoja on vähintään 100 eikä yhden havainnon vaikutus prosenttiosuuteen korostu. Vastanneista lastentarhanopettajista 28 on naisia ja kolme miehiä. Vuonna 2012 lastentarhanopettajista miehiä oli 2,6 prosenttia (THL 2013, 11), joten kyselyyn vastanneiden joukko edustaa siis hyvin lastentarhanopettajien todellista sukupuolijakaumaa. Taulukossa 1 tarkastellaan kyselyyn vastanneiden lastentarhanopettajien työkokemusta. Suurin osa vastaajista on työskennellyt lastentarhanopettajana 20 vuotta tai pidempään, joten heillä on kokemusta liikunnan suunnittelusta jo monelta vuodelta.

Kyselyyn vastanneista 17 on suorittanut lastentarhanopettajatutkintonsa korkeakoulussa, heistä 14 yliopistossa. Loput vastaajista on suorittanut tutkintonsa lastentarhanopettajaopistossa, kasvattajaopistossa tai lastentarhanopettajaseminaarissa. Vastauksista käy ilmi, että tietoa lasten liikunnallisten taitojen tueksi on saatu paljon opintojen ulkopuolisista koulutuksista esimerkiksi erilaisten järjestöjen, kuten Nuoren Suomen, järjestämiltä kursseilta.

Taulukko 2 kuvaa vastaajien omaa liikunta-aktiivisuutta. Laskimme liikunta-aktiivisuuden ja lapsille järjestetyn ohjatun liikunnan määrän välisen korrelaatiokerroimen. Pearsonin korrelaatiokerroin osoitti, ettei lastentarhanopettajan liikunta-aktiivisuuden ja lapsille järjestetyn ohjatun liikunnan määrällä ole tilastollisesti merkitsevää yhteyttä; $r=,177$, $p=,341$. Myös Spearmanin rho osoitti saman; $\rho=,205$, $p=,268$.

5. Kuinka usein harrastat itse liikuntaa?

Kyselylomakkeessa selvitimme vastaajien taustaa liikunnan parissa. 14 vastaajista jätti vastaamatta kysymykseen tai ilmoitti, ettei ole taustaa minkään lajin parissa. Yksi vastaaja totesi taustaa olevan, mutta ei eritellyt tarkemmin, minkä lajin parissa tai missä roolissa. Lopuissa vastauksissa ilmeni useita rooleja eri lajien parissa. 13 vastaajaa kertoo harrastaneensa itse jotakin tai joitakin lajeja. Yhdeksän vastaajaa oli toiminut ohjaajana nuorempana tai toimi edelleen. Viidellä vastaajista oli kokemusta lajien parista talkoolaisena tai vanhempana. Vastaajien joukossa oli myös kolme vastaajaa, jotka ilmoittivat kilpailleensa jossain lajissa. Lajikirjo oli vastauksissa suuri.

5.1.2 Ryhmän olosuhteet ja ohjatun liikunnan haasteet

Vastaajilta kysyttiin avoimella kysymyksellä ryhmässä olevien ikää. Ikäryhmät vaihtelivat suuresti. Jaottelimme ryhmät niihin, joissa on suuri ikäero eli 3 vuotta tai enemmän ja niihin, jossa lapset ovat lähes samanikäisiä eli ikäeroa on alle 3 vuotta. Vastanneiden ryhmistä yhdessätoista on suuri ikäero ja 20 lapset ovat lähes samanikäisiä. Suurin ikähaarukka on 1-6 vuotta ja osassa ryhmiä lapset ovat kaikki samanikäisiä. Kyselyyn vastanneet lastentarhanopettajat työskentelevät kaikenikäisten lasten parissa, joten tutki-

muksesta saadaan selville, vaikuttaako lasten ikä liikunnan suunnitteluun.

TAULUKKO 3

		Vastaukset
		N
8. Millaisia ohjatun liikunnan järjestämisen mahdollistavia tiloja päiväkodillanne on käytössä?	päiväkodin oma liikuntasali	20
	muu liikuntasali	9
	tilavat ryhmätilat	13
	päiväkodin piha	28
	urheilukenttä	22
	lähimetsä	26
	muu	4
Yhteensä		122

Taulukossa 3 tarkastellaan ohjatun liikunnan järjestämisen mahdollistavia tiloja päiväkodeissa. Muilla tiloilla tarkoitetaan lähialueen hiihtolatuja, luistelukenttiä ja puistoja. Neljännessä vastauksesta *muu*-kohtaan ilmeni, että liikuntaa järjestetään myös pienissä ryhmätiloissa. Kyselyyn vastanneista kuusi ei ole tyytyväisiä päiväkodin olosuhteisiin. Heidän mielestään tilat ovat joko liian pieniä tai niitä ei ole ollenkaan. Osalla myös liikuntasaliksi tarkoitettut tilat ovat muussa käytössä, kuten varastona tai nukku- mistilana. Viiden vastaajan mielestä tilat ovat osittain riittävät, mutta myös kehittämiseen olisi tarvetta. Ongelmia aiheuttavat suuret lapsiryhmät suhteessa tiloihin ja harvoin olevat salivuorot.

Vastaajista 20 pitää päiväkodin olosuhteita riittävinä liikunnan toteutukselle. Osa vastanneista ajattelee olosuhteiden riittämisen olevan kiinni vain omasta asenteesta, kuten voidaan ajatella esimerkiksi sen vastaajan kohdalla, joka ilmoitti liikuntaa pidettävän myös pienissä tiloissa. Moni kehuu lähialueen liikuntamahdollisuuksia, koska ne ovat kävelyetäisyyden päässä ja päiväkodinkin tilat ovat sopivia liikuntaa varten.

Vastauksista ilmenee monia erilaisia ohjatussa liikunnassa koettuja haasteita. Suurimmaksi haasteeksi todetaan lapsiryhmien koko, jonka vastauksessaan mainitsee kahdeksan lastentarhanopettajaa. Toiseksi eniten vastauksista nousee esiin se, ettei päiväkodissa ole tarpeeksi tilaa sisäliikuntaan. Se todetaan kuudessa vastauksessa. Vastaajista viisi mainitsee henkilökunnan määrän riittämättömyyden haasteeksi, samaten kuin viisi vastaajista mainitsee haasteeksi oman asenteen ohjattua liikuntaa kohtaan. Muita koettuja haasteita ovat esimerkiksi aikataulut, erityislasten huomioiminen, salien huono sisäilma ja lasten iän tuomat haasteet. Kolme vastaajaa kokee, ettei haasteita ole. Yksi vastaajista jätti vastaamatta kysymykseen.

5.2 SUUNNITELMIEN TEKEMINEN JA NIIDEN SISÄLLÖT

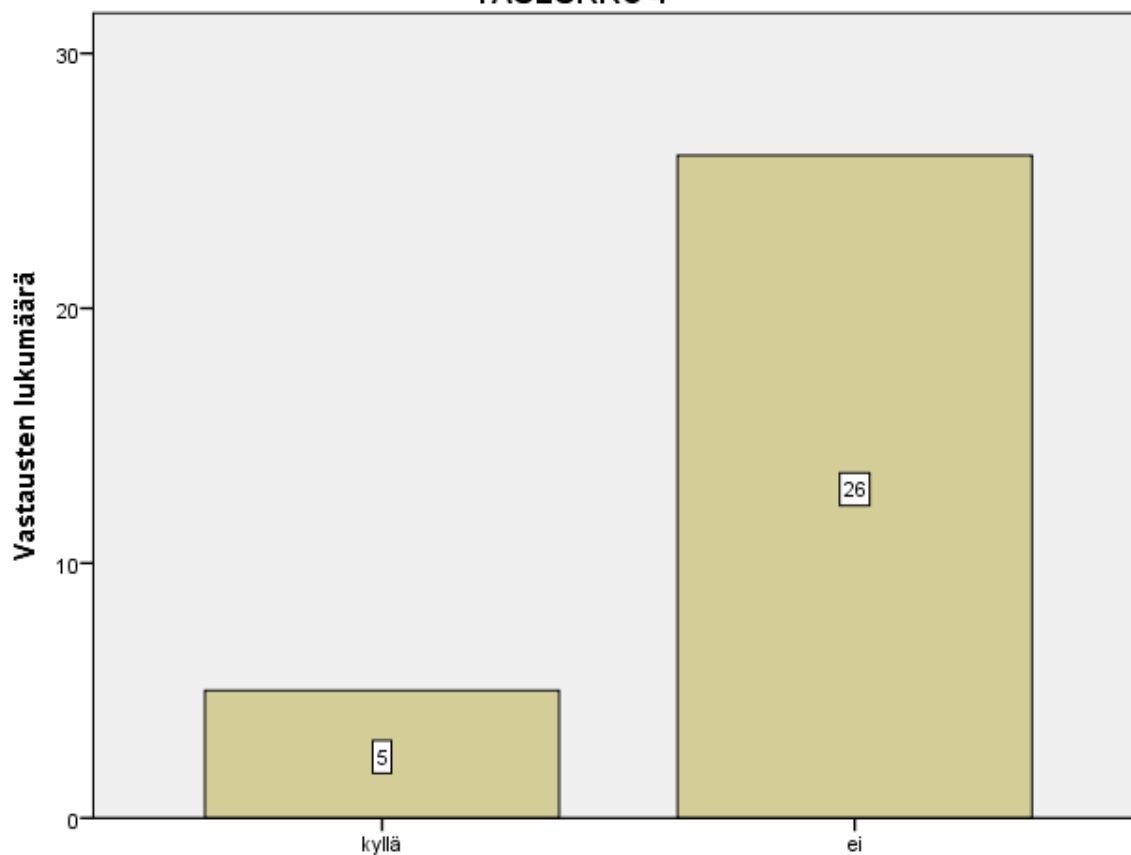
5.2.1 Vastuu liikunnan suunnittelusta

Kyselylomakkeessa selvitimme, kenen vastuulla on ryhmien liikunnan suunnittelu. Vastaa- jista 21 mainitsee liikunnan suunnittelun toteutuksen olevan koko tiimin vastuulla. Seitsemän lastentarhanopettajaa mainitsee vastuun olevan heillä itsellään. Yksi vastaa- jista sanoo vastuun liikunnan suunnittelusta vaihtelevan siten, että välillä hän toteuttaa liikunnan suunnittelun yksin ja välillä taas yhdessä muiden työntekijöiden kanssa. Yksi vastaajista mainitsee olevansa erityislastentarhanopettaja, joten heidän ryhmänsä omat lastentarhanopettajat ja lastenhoitajat ovat pääasiassa vastuussa liikunnan suunnittelusta. Yksi lastentarhanopettaja korostaa liikunnan suunnittelun vastuun olevan hänellä ja hä- nen työparillaan, eli hekin suunnittelevat yhdessä, mutta heidän tiiminsä muodostuu vain kahdesta henkilöstä.

5.2.2 Vuosi- ja kausisuunnitelmat

Taulukosta 4 näkyy, kuinka monen vastaajan ryhmässä liikunnan vuosisuunnitelma on käytössä kirjallisena. Vuosisuunnitelman tehneiltä vastaajilta kysyimme, kuinka usein he tekevät tai päivittävät vuosisuunnitelman. Kahden vastaajan ryhmässä vuosisuunni- telma päivitetään kerran vuodessa ja yhden vastaajan ryhmässä kahdesti vuodessa. Kak- si vastaajista on ymmärtänyt kysymyksen eri tavalla kuin olemme sen ajatelleet. Toinen heistä kertoo kirjoittavansa vanhemmille kuukausikirjeen, jossa tuodaan esiin sen kuu- kauden liikunta-asiat, mutta hän ei kerro, pohjautuvatko ne aiemmin tehtyyn vuosisuun- nitelmaan vai mietitäänkö painotusalueet aina kuukaudeksi kerrallaan. Toinen kertoo heidän suunnittelevan viikkopalavereissa liikuntaa, mutta ei mainitse, pohjautuvatko suunnitelmat vuosisuunnitelmaan vai eivät.

TAULUKKO 4

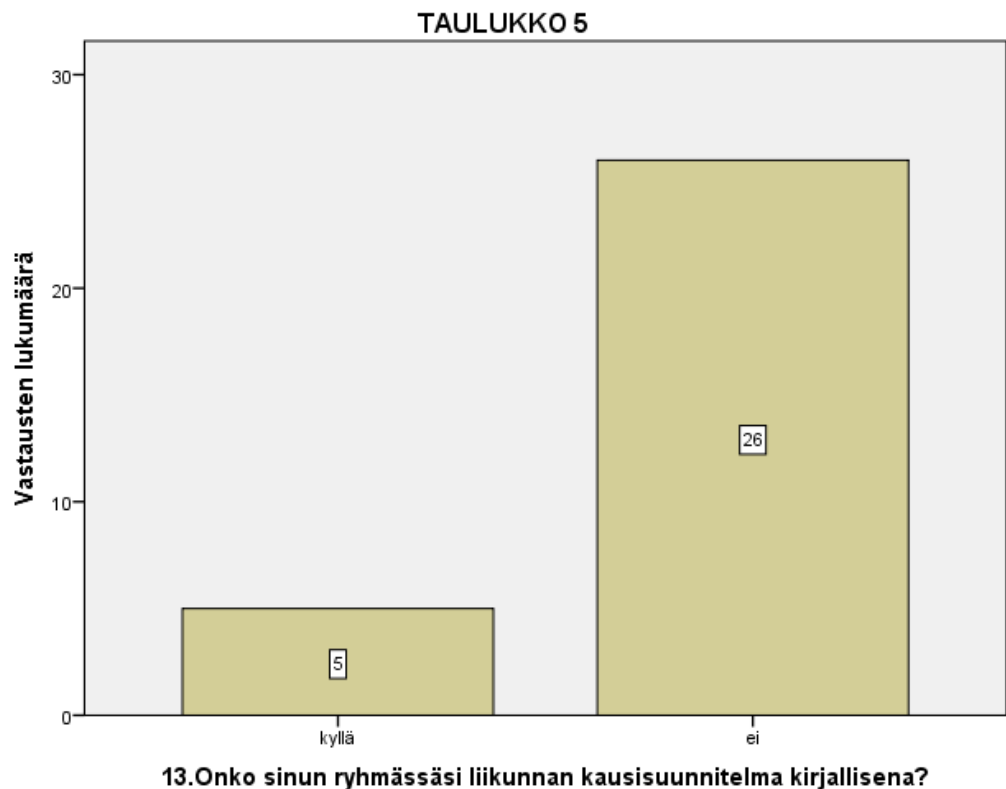

12. Onko ryhmässäsi liikunnan vuosisuunnitelma kirjallisena?

Kysyttäessä, mitä lastentarhanopettajat kirjaavat vuosisuunnitelmaan, yksi vastaa kirjoittavansa ulkoilumaastot ja koulun salin kysymiset. Toinen kertoo kirjaavansa sen, mitä erilaisia liikuntamuotoja ja välineitä käytetään. Kolmas kirjoittaa vuosisuunnitelmaan tavoitteet eli taidot, joita vuoden aikana opetellaan ja harjoitellaan. Hän tuo esiin myös sen, että lajit ja menetelmät päätetään vasta tarkempia suunnitelmia tehdessä. Neljäs ja viides vastaajista kertoo kirjoittavansa vuosisuunnitelmaan liikunnan monipuolisuuden, eri vuodenaikojen tuomat mahdollisuudet, lasten tarpeet ja tavoitteet, vuoden aikana olevat liikuntatapahtumat, kuten retket kansallispuistoon, Eskarifutikseen osallistumisen ja niin edelleen. Jokainen vastaajista hyödyntää vuosisuunnitelmaa runkona tai pohjana tuokioiden suunnitteluun ja toteutukseen. Näin he pyrkivät varmistamaan, että toteutettu liikunta on monipuolista.

Kysyimme vastaajilta perusteluja, miksi ryhmässä ei tehdä vuosisuunnitelmaa. Syitä sille oli monia. Eniten mainintoja siitä, miksi vuosisuunnitelmaa ei tehdä, oli, että sitä ei yksinkertaisesti ole vielä saatu tehtyä. Kolme vastaajista sanoo, etteivät he tiedä, miksi heidän ryhmässään ei tehdä vuosisuunnitelmaa. Kolme vastaajista taas kokee,

ettei vuosisuunnitelma ole tarpeellinen tai sille ei ole sijaa heidän ryhmässään. Yksi vastaajista mainitsee pitkän kokemustaustan olevan syynä vuosisuunnitelman tarpeettomuuteen. Kaksi vastaajaa toteaa, että toiminta suunnitellaan kokonaisvaltaisesti ja vastaavasti kaksi mainitsee, että heidän ryhmässään on käytössä joko esiopetussuunnitelman perusteet, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet tai Eskarin arki -materiaali. Yhdellä vastaajista on käytössä Nuoren Suomen suunnitelma. Vastaajista kaksi mainitsee, että suunnittelu toteutetaan kahden kuukauden jaksoissa. Kaksi vastaajista taas sanoo, että syy sille, miksi vuosisuunnitelmaa ei tehdä, on se, ettei asiasta ole tietoa tai vuosisuunnitelmaa ei ole ajateltu ollenkaan. Yksi vastaajista toteaa suunnittelun olevan viikoittaista, ja yksi toteaa suunnittelun sisältyvän heidän ryhmänsä normaaliin suunnitteluun. Yhden vastaajan mukaan heidän ryhmässään suunnittelu toteutetaan tuokio kerrallaan, kun taas yhden vastaajan ryhmässä suunnitellaan suullisesti yhdessä sovitusti. Yksi vastaajista oli jättänyt perustelematta, miksi ryhmässä ei tehdä vuosisuunnitelmaa.

Taulukosta 5 selviää, kuinka monessa ryhmässä tehdään kausisuunnitelma kirjallisena. Kahden vastaajan ryhmässä on kirjallisena liikunnan vuosisuunnitelma ja liikunnan kausisuunnitelma. Toinen heistä kertoo päivittävänsä kausisuunnitelman kerran kuukaudessa ja toinen kerran kolmessa viikossa ja aina tarpeen mukaan. Kolmen muun vastaajan ryhmässä käytössä on ainoastaan kausisuunnitelma. Heistä yksi kertoo, että

sitä päivitetään parin kuukauden välein tai kun huomataan selvä “puute” lasten taidoissa. Toisen vastaajan ryhmässä kausisuunnitelma tarkoittaa kuukausisuunnitelmaa, joka tehtiin syksyllä ja arvioidaan keväällä. Kolmas vastaajista ei ole vastannut kausisuunnitelmaan liittyviin täydentäviin kysymyksiin.

Kyselyssä selvitimme, mitä asioita kausisuunnitelmissa huomioidaan. Vastauksista nousee eniten esiin mainintoja liittyen eri vuodenaikoihin ja niiden antamiin mahdollisuuksiin. Vastauksissa todetaan, että talvisin liikunnan suunnittelu painottuu mahdollisuuksien mukaan hiihtoon ja luisteluun. Vastauksissa todetaan myös, että vuodenaikojen vaikuttaminen ulkoliikuntamahdollisuuksiin täytyy ottaa huomioon kausisuunnitelmaa tehtäessä. Huomioitavia asioita, joita vastauksista mainitaan, ovat mahdollisten luisteluvuorojen saaminen päiväkodin lähikentältä, hiihtolatujen oikea-aikainen tekeminen ja jumppasalien muut varaukset, kuten esimerkiksi palaverit päiväaikaan, jolloin sali ei ole käytössä. Yksi vastaajista mainitsee esimerkiksi tämän talven olleen sään vuoksi niin poikkeava, että se vaikutti kausisuunnitelman toteuttamiseen. Hän kertoo myös, että heillä liikunnan kausisuunnitelma etenee teema/kuukausi-periaatteella. Hän avasi tätä periaatetta siten, että esimerkiksi elokuussa liikunnan teemana ovat seisominen, istuminen, taivutus ja ojennus, syyskuussa kävely, pysähtyminen, juoksu ja hypääminen ja niin edelleen. Hän mainitsee myös, että syksyllä liikunta painottuu ensin ulkoliikuntaan, ja syksyn edetessä siirrytään sisäliikuntaan. Talven tullessa teemana ovat jo edellä mainitut hiihto ja luistelu, keväällä taas retkeily ja ulkoliikunta sisäliikunnan rinnalla. Hän mainitsee myös, että heidän erinomainen päiväkotiympäristönsä yleensä edesauttaa kausisuunnitelman toteuttamista.

Vuodenaikojen vaikuttamisen lisäksi kausisuunnitelman laatimiseen vaikuttavat myös lapset. Vastauksissa mainitaan, että lasten akuutit ja yksilölliset tarpeet on otettava huomioon kausisuunnitelmaa laatiessa, esimerkiksi sääntö- ja joukkueleikkien toteuttaminen lasten yksilöllisten taitojen mukaisesti. Lasten yksilöllisen huomioimisen lisäksi vastauksissa mainitaan, että kausisuunnitelman laatimisessa ja toteuttamisessa on huomioitava ryhmän yhteistoiminnan kehittäminen.

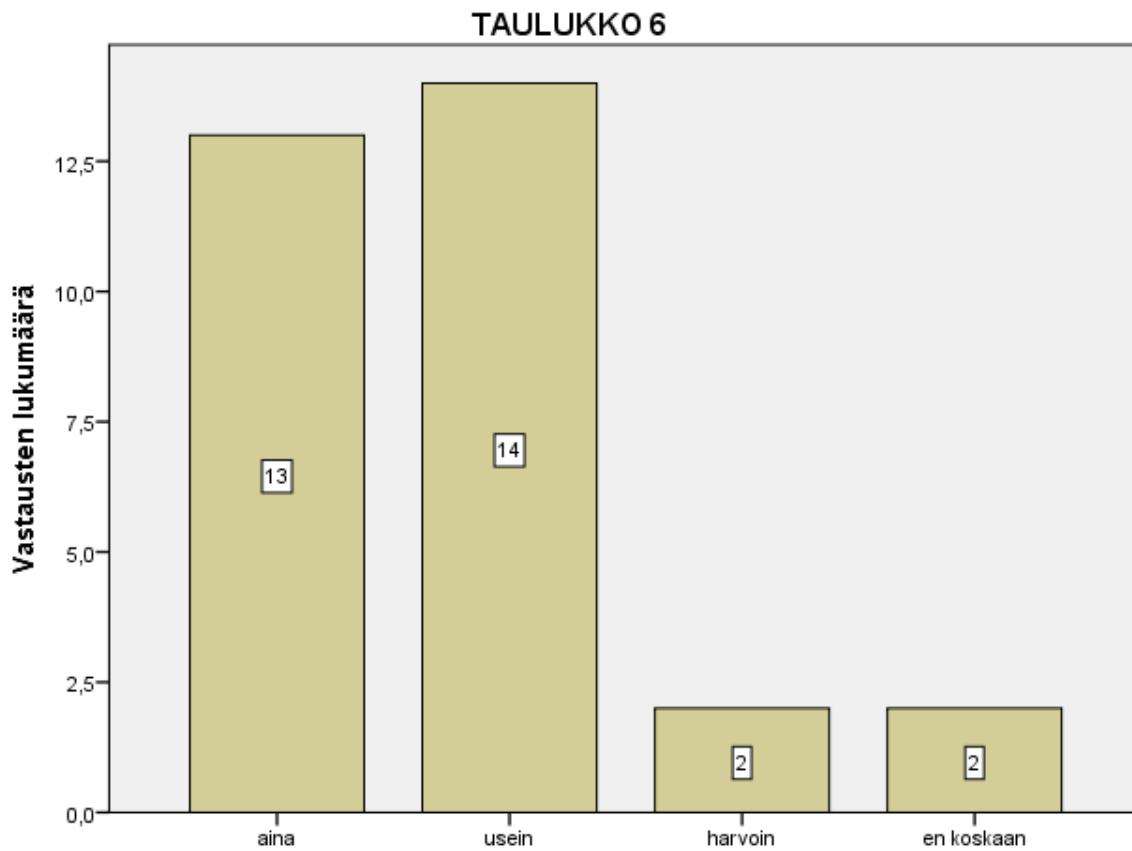
Kyselyssä selvitimme, miten kausisuunnitelmaa hyödynnetään tuokioiden suunnittelussa ja toteutuksessa. Eniten vastauksista kerrotaan, että kausisuunnitelmaa käytetään pohjana tai runkona tuokiosuunnitelmien tekemiselle ja toteuttamiselle. Yksi vastaajista sanoo heidän kokeilleen välillä toteuttamistapaa, jossa joku ryhmästä suunnitteli koko kuukauden liikuntatuokioidet ja toiset ryhmästä toteuttivat ne työvuorojen mukaan.

He kuitenkin kokivat, että ainakaan tarkkaa suunnitelmaa ei voinut toisen ohjeiden mukaan toteuttaa ja päätyivät siihen, että yksi suunnittelee karkeat suunnitelma kevääksi ja tuokion toteuttaja hienosäätää suunnitelman omien mieltymystensä ja tapojensa mukaan. Yksi vastaajista myös sanoo, etteivät he hyödynnä kausisuunnitelmaansa tuokion suunnittelussa, koska se ei tarkennu yksittäisten tuokioiden suunnittelun tueksi.

Kyselyssä selvitimme myös, miksi ryhmissä ei tehdä kausisuunnitelmaa. Suurin osa vastaajista eli viisi mainitsee, ettei heillä ole tarvetta kausisuunnitelmalle. Kolme vastaajista kertoo, että heidän ryhmässään sovitaan asioista suullisesti, kun taas kolme vastaajaa sanoo, etteivät he tiedä, miksi heidän ryhmässään ei tehdä kausisuunnitelmaa. Vastaavasti myös kolme vastaajista sanoo, ettei kausisuunnitelmaa ole vielä tehty. Kaksi vastaajaa kertoo, että heidän ryhmässään hyödynnetään vuosisuunnitelmaa, mutta ei kausisuunnitelmaa, ja vastaavasti taas kaksi vastaajista kertoo, että heidän ryhmässään suunnittelu toteutetaan viikoittain. Kaksi vastaajista taas hyödyntää esiopetussuunnitelmaa ja varhaiskasvatussuunnitelmaa tuokioiden toteuttamisessa. Näiden edellä mainittujen vastausten lisäksi vastauksissa mainitaan, että yhden vastaajan ryhmässä suunnittelu on lyhytkestoista ja yhdellä vastaajista on ryhmässään Nuoren Suomen suunnitelma käytössä. Yhdellä vastaajalla taas suunnittelua tehdään kaksi kuukautta kerrallaan ja yhdellä vastaajista suunnittelu on tilannekohtaista. Yhden maininnan vastauksissa saavat lajikohtainen suunnittelu ja tuokiosuunnittelu.

Kyselyssä selvitimme, hyödynnetäänkö liikunnan suunnittelussa muita suunnitelmia tai suunnitelmarunkoja kuin vuosisuunnitelmaa tai kausisuunnitelmaa. Suurin osa eli kahdeksan vastaajista kertoo hyödyntävänsä liikunnan suunnittelussa heidän opiskelujensa varten tekemiään suunnitelmia tai muita aiempia suunnitelmia. Seitsemän mainitsee vastauksessaan kaiken tarjolla olevan materiaalin, kun taas seitsemän sanoo, ettei hyödynnä liikunnan suunnittelussa mitään muita suunnitelmia. Esiopetussuunnitelman, Eskarin arjen tai varhaiskasvatussuunnitelman mainitsee neljä kyselyyn vastanneista, ja kaksi vastaajista taas kertoo hyödyntävänsä päiväkodin omaa toimintasuunnitelmaa liikunnan suunnittelussa. Näiden edellisten suunnitelmien tai suunnitelmarunkojen lisäksi kerran vastauksissa mainitaan Vauhtivarpaat, jaksosuunnitelma, tuokiosuunnitelma, Nuoren Suomen vuosisuunnitelma, tanssin perusopetuksen suunnitelma ja viikoittainen suunnittelu. Yksi kyselyyn vastanneista vastasi hyödyntävänsä liikunnan suunnittelussa muita suunnitelmia tai suunnitelmarunkoja, mutta ei mainitse, että mitä hän hyödyntää.

5.2.3 Tuokiosuunnitelmat

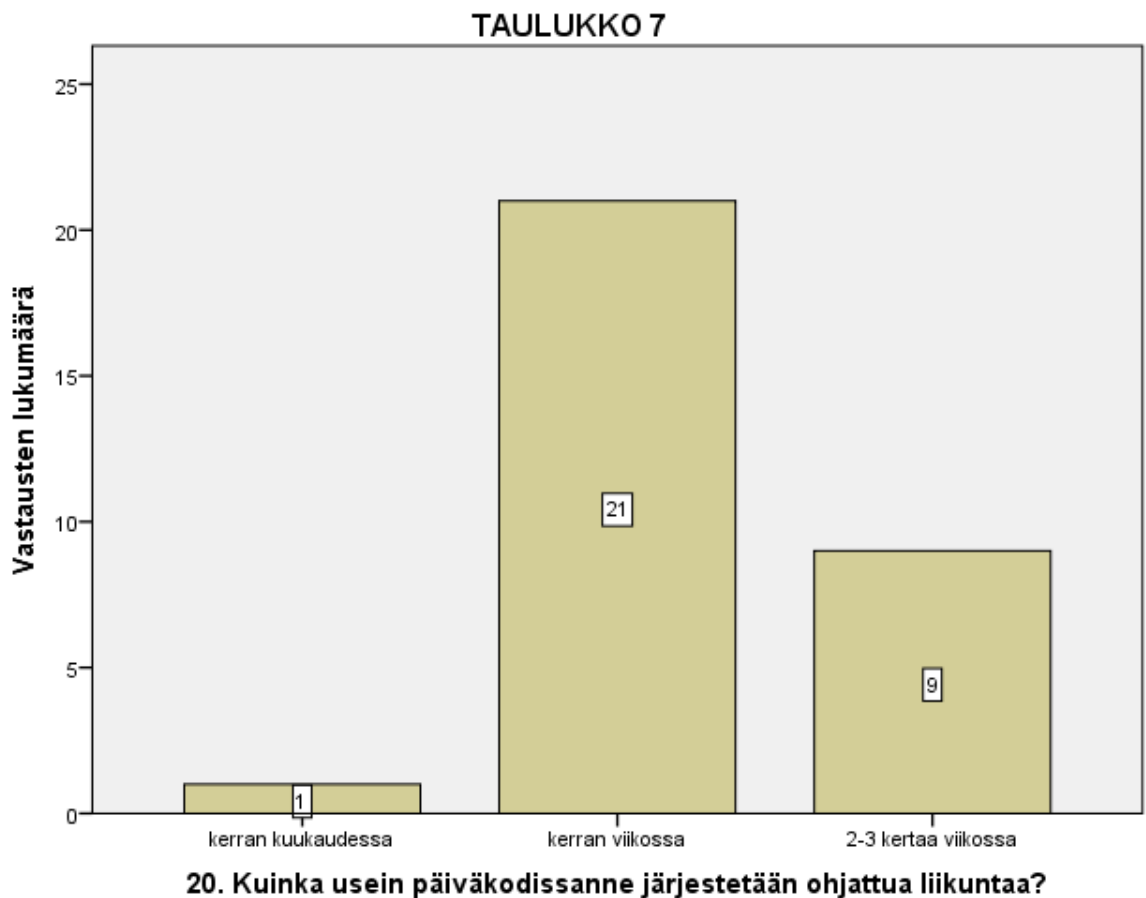

16. Teetkö kirjallisen tuokiosuunnitelman liikuntatuokiota varten?

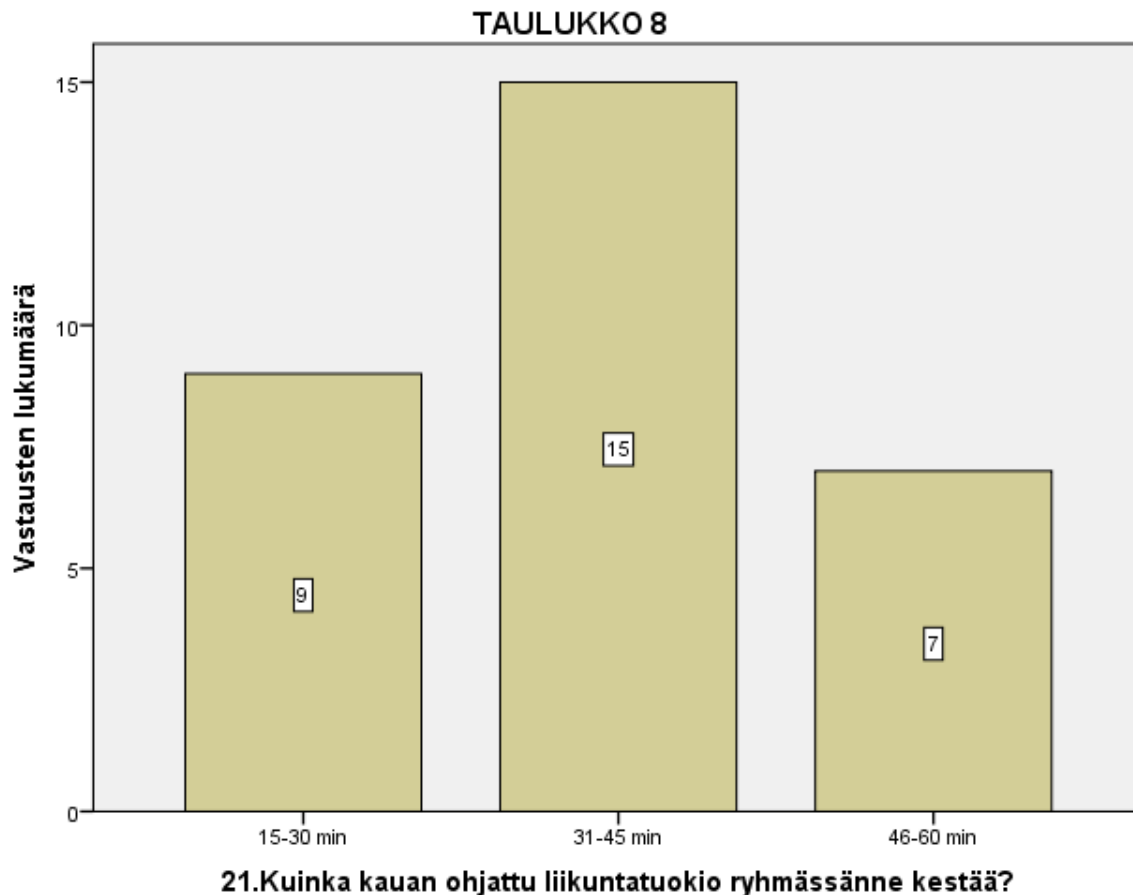
Taulukosta 6 selviää, kuinka moni vastaajista tekee kirjallisia tuokiosuunnitelmia. Kyseilyssä selvitimme kaikilta vastaajilta, mitä asioita he kirjaavat liikunnan tuokiosuunnitelmiin. 25 informanttia eli suurin osa vastaajista mainitsee, että liikunnan tuokiosuunnitelmaan kirjataan ylös tuokion toteuttaminen, toiset mainitsevat tekevänsä sen tarkemmin ja toiset hyvin yleisellä tasolla. Toiseksi eniten vastauksissa todetaan, että tuokiosuunnitelmiin kirjataan ylös tarvittavien välineiden, musiikin ja muiden materiaalien käyttäminen. Näitä vastauksia on 13. Kuusi vastaajista sanoo kirjoittavansa suunnitelmiin tuokion tavoitteet, viisi vastaavasti mainitsee kirjoittavansa ylös lapsikohtaiset tavoitteet. Neljä vastaajista sanoo kirjoittavansa tuokiosuunnitelmiin ylös pienryhmät ja niiden tavoitteet, ja vastaavasti kolme kertoo kirjoittavansa ylös lasten omat toiveet. Kaksi vastaajista sanoo kirjoittavansa suunnitelmiin ylös liikunnan ainekset ja kaksi vastaajista sanoo kirjoittavansa ylös muut huomioitavat asiat. Kaksi mainintaa vastauksissa saavat myös dokumentointi ja aikuisten työnjako. Yksi vastaajista sanoo kirjoitta-

vansa tuokiosuunnitelmaan monipuolisuudesta, ja yksi kirjoittavansa suunnitelmaan olennaiset asiat. Kaksi vastaajaa toteaa, ettei tee liikunnan tuokiosuunnitelmaa ollenkaan, mutta heistä toinen sanoo dokumentoivansa tuokioita kameralla.

Taulukosta 7 selviää, kuinka usein vastanneiden lastentarhanopettajien ryhmässä järjestetään ohjattua liikuntaa. Yleisin vastaus on kerran viikossa, mikä on ristiriidassa Varhaiskasvatuksen liikunnan suositusten (2005) kanssa, jossa todetaan, että lasten tulisi osallistua ohjattuun liikuntaan useita kertoja viikossa.

Taulukosta 8 selviää, kuinka kauan ohjatut liikuntatuokiot ryhmässä kestävät. Liikuntatuokioiden kestossa on enemmän vaihtelua ryhmien välillä kuin ohjattujen liikuntakertojen määrässä. Kaikissa ryhmässä liikuntatuokioiden kesto noudattaa Varhaiskasvatuksen liikunnan suosituksissa (2005) määriteltyä suositusaikaa.

Kysyimme lastentarhanopettajilta, kuinka he huomioivat ryhmän lasten tavoitteet suunnittelussa. Vastaajista 13 toteaa pyrkivänsä huomioimaan lasten yksilölliset tarpeet tuokiolla. Yhdeksän vastaajaa kertoo lasten yksilöllisten tarpeiden olevan lähtökohta tuokioiden suunnittelulle. Viisi kertoo huomioivansa tavoitteet sopeuttamalla tekemisen jokaiselle lapselle sopivaksi ja eri taitotasot huomioivaksi. Kolme vastaajista kertoo kiinnittävänsä huomiota ohjeiden antamiseen. Yksi mainitsee käyttävänsä apuna muun muassa kuvia. Kaksi vastaajista kertoo jakavansa lapset pienryhmään huomioiden yksilölliset taidot ja tavoitteet. Kaksi toteaa kirjaavansa lapsikohtaisia tavoitteita suunnitelmiin. Kaksi pyrkii suunnittelussa huomioimaan, että aikuisia on tarpeeksi. Yksi vastaajista ei vastannut kysymykseen.

Kyselyssä selvitimme, onko lapsilla mahdollisuus osallistua tuokioiden suunnitteluun, toteutukseen tai arviointiin. 23 vastaajaa sanoo, että lapsilla on mahdollisuus osallistua tuokioiden suunnitteluun, toteutukseen tai arviointiin, viisi kyselyyn vastanneesta toteaa, että lapsilla on välillä mahdollisuus osallistua ja kolme vastaajaa sanoo, että lapsilla ei ole mahdollisuutta osallistua. 25 mainitsee vastauksissaan, että lasten ideoita ja toiveita otetaan huomioon. Kahdeksan vastaajaa mainitsee, että he toteuttavat

tai rakentavat tuokiot yhdessä lasten kanssa. Seitsemän vastaajaa kertoo, että lapset pääsevät arvioimaan toimintaa kertomalla, mistä leikeistä he liikuntatuokioilla pitivät.

5.3 LAADUKAS JA TAVOITTEELLINEN LIKUNTAKASVATUS

5.3.1 Lasten innostaminen liikunnan pariin

Vain yksi vastanneista toteaa, ettei innosta lapsia liikunnan pariin, koska se ei tule häneltä luonnostaan, vaikka hän pitää liikuntaa tärkeänä ja haluaisi olla aktiivisempi. Kolmekymmentä muuta vastaajaa toteaa innostavansa lapsia liikunnan pariin. Taulukossa 9 tarkastellaan heidän kertomiaan keinoja. Moni vastaajista korostaa aikuisen osuutta innostamisessa. He kokevat tärkeäksi näyttää lapsille esimerkkiä ja olla mukana leikeissä ja peleissä niin sisällä kuin ulkonakin: heidän kokemustensa perusteella silloin lapset lähtevät innokkaasti liikkeelle.

TAULUKKO 9

		Vastaukset
		N
22.1. Miten innostat lapsia liikunnan pariin?	Lasten osallistaminen	1
	Mahdollistamalla liikunnan arjessa	8
	Omalla esimerkillä ja yhdessä tekemällä	20
	Kannustamalla lapsia	12
	Liikunnan iloa korostamalla	7
	Luomalla haasteita ja uusia virikkeitä	3
	Vierailevilla ohjaajilla	1
	Liikunnasta ja terveellisistä elämäntavoista keskuselemalla	4
	Vanhempia kannustamalla ja rohkaisemalla	2
	Yhteensä	58

5.3.2 Liikuntakasvatuksen tavoitteet

Taulukossa 10 esittelemme vastaajien nimeämät liikuntakasvatuksen tavoitteet. Monella vastaajista on useita tavoitteita, jotka he tuovat esiin. Moni pitää perustaitojen osaamista ja liikunnan ilon saavuttamista tärkeänä.

TAULUKKO 10

		Vastaukset
		N
15. Mitkä ovat ohjatun liikuntakasvatukseenne tavoitteet?	Liikunnan ilo	22
	Lasten liikunnan kehittäminen	1
	Kaikkien kannustaminen	8
	Perustaitojen osaaminen	24
	Sosiaaliset tavoitteet	6
	Ohjeiden ja sääntöjen noudattaminen	5
	Itsetunnon vahvistaminen	2
	Tietosisältöjen yhdistäminen liikuntaan	2
	Liikuntasuosituksen täyttäminen	3
	Monipuolisuus	6
	Eri liikuntamuotojen kokeilu	10
	Hikoilu	4
	Säännöllinen liikunta	4
	Liikunnan tärkeyden korostaminen	5
	Ympäristön monipuolinen hyödyntäminen	2
Yhteensä	104	

5.3.3 Liikuntakasvatuksen kehittäminen ja lastentarhanopettajien tuen tarpeet

Tutkimuksessamme halusimme myös selvittää, miten lastentarhanopettajien mielestä lasten ohjattua liikuntakasvatusta voitaisiin kehittää. Taulukossa 11 esitetyt vastaukset ovat hyvin konkreettisia keinoja. Kaksi vastaajista ei vastannut kysymykseen.

TAULUKKO 11

		Vastaukset
		N
24. Kuinka lasten ohjattua liikuntakasvatusta voitaisiin mielestäsi kehittää?	Koulutuksilla	13
	Saamalla vanhemmat mukaan toimintaan	3
	Tekemällä oman talon liikuntasuunnitelman	1
	Kehittämällä ulko- ja sisäliikuntatiloja	4
	Tarjoamalla riittävät välineet	2
	Valmiilla suunnitelmilla	1
	Lisäämällä henkilökuntaa ja rahaa	2
	Korostamalla liikunnan tärkeyttä	2
	Muuttamalla asennetta	4
	Omalla esimerkillä	2
	Jakamalla tietoa	1
	Luomalla ideapankin	1
	Lisäämällä liikuntatuokioiden määrää	3
	Tuomalla liikuntakerhot lähelle lapsia	1
	Liittämällä liikunnan osaksi arkea	2
	Tekemällä yhteistyötä liikuntaseurojen kanssa	1
	Huomioimalla lasten osallisuuden paremmin	1
Valtakunnallisilla liikuntaprojekteilla	1	
Yhteensä	45	

Kyselyssä selvitimme, missä asioissa kaivataan enemmän tukea, apua tai ideoita lasten liikunnan suunnitteluun liittyen. 12 vastaajaa mainitsee, että kaipaisivat enemmän vinkkejä ja ideoita lasten liikunnan suunnitteluun liittyen. Seitsemän vastaajista taas mainitsee, etteivät he tarvitse missään tukea, apua tai ideoita, ja kolme vastaavasti ei tiedä, kaipaako enemmän tukea tai apua lasten liikunnan suunnitteluun liittyen. Kaksi mainintaa vastauksissa saavat valmiit ohjelmat, vuosisuunnitelma, taloudellinen tuki tai välineet ja lisäkoulutus. Yhden kerran vastauksista mainitaan aika, perheelle jaettava materiaali ja ideat yhteiseen toteutukseen. Kaksi vastausta jouduttiin hylkäämään, koska ne eivät vastanneet kysymykseen.

5.3.4 Laadukas liikuntakasvatus lastentarhanopettajien kuvaamana

Taulukkoon 12 keräsimme vastaajien ajatukset laadukkaasta liikuntakasvatuksesta. Kysymyksessä olimme pyytäneet mainitsemaan kolme kuvaavaa asiaa, mutta osassa vastauksista asioita mainittiin enemmän. Päätimme ottaa kaikki vastaukset tarkasteluun, koska emme pystyneet erottelmaan, mikä vastauksissa mainituista asioista olisi vähemmän kuvaava tai tärkeä kuin toinen.

TAULUKKO 12

		Vastaukset
		N
25. Mainitse 3 asiaa, jotka mielestäsi kuvaavat laadukasta liikuntakasvatusta varhaiskasvatuksessa	Ilo	17
	Lapsilähtöisyys	4
	Punaiset posket	3
	Monipuolisuus	12
	Riittävät haasteet	1
	Onnistuminen	3
	Osa oppimista	1
	Tuokioiden suunnittelu	8
	Yksilöllisten tarpeiden huomiointi	2
	Kehitykselle tärkeät teemat	1
	Kokonaisvaltainen arviointi	1
	Riittävä määrä liikuntaa	10
	Lasten innostuneisuus	3
	Liikkuminen	2
	Hyvä liikuntasali	5
	Tarpeelliset välineet	5
	Innostunut henkilökunta	9
	Hyvä ilmapiiri	6
	Ulkoliikunnan hyödyntäminen	2
	Salliva suhtautuminen	3
	Tavoitteellisuus	4
	Kaikkien osallistuminen	1
	Vanhempien myönteinen asenne	2
Yhteensä		105

6 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Nummenmaan, Konttisen, Kuusisen ja Leskisen (1997, 20) mukaan tutkimuksissa käytetään instrumentteja tiedon keräämiseksi, esimerkiksi mielipiteitä tutkittaessa lomakkeita. Heidän mukaansa yleinen virhe kyselylomakkeiden kohdalla on, että niitä käytetään testaamatta etukäteen, jolloin vain osa kysymyksistä saattaa olla käyttökelpoisia ja olennaisia ja osa olennaisesta tiedosta saattaa puuttua. Tutkimuksessamme sorruimme tähän samaan virheeseen, emmekä testanneet kyselylomaketta etukäteen. Se saattaa vaikuttaa siihen, että osa vastaajista on ymmärtänyt kysymyksiä eri tavalla kuin olemme ne tarkoittaneet, ja saatu tieto ei ole kysymyksen kannalta pätevää. Kyselylomakkeen kysymyksiä muotoiltaessa kiinnitimme erityistä huomiota siihen, etteivät kysymykset olisi johdattelevia ja asettaisi ennako-oletuksia vastausten suhteen. Näin saatuja vastauksia voidaan pitää kyselyyn vastanneiden lastentarhanopettajien omina ajatuksina, jolloin tutkimuksen tulokset ovat luotettavampia. Kysymyslomakkeen kysymyksistä suurin osa oli laitettu pakollisiksi, jolloin vastaajat eivät päässeet etenemään kyselyssä, mikäli vastaus oli jätetty tyhjäksi. Osassa kysymyksiä tämä aiheutti sen, että vastaajat olivat kirjoittaneet vain yhden merkin vastauksen, hymiön tai hyvin lyhyen ja toteavan vastauksen, jolloin vastauksista ei saatu tutkimuksen kannalta olennaista tietoa.

Tutkimuksen luotettavuutta pohtiessa on tärkeää tarkastella kyselylomakkeen lähettämistapaa. Koska kyselylomake lähetettiin päiväkotien johtajille eikä suoraan tutkimuksen kohderyhmälle eli lastentarhanopettajille, emme voi olla varmoja siitä, kuka

kyselyyn todella vastasi. Kohderyhmäksi valitsimme kaikki Jyväskylän kaupungin lastentarhanopettajat, mutta emme voi olla varmoja, ovatko kaikki johtajat välittäneet sähköpostiviestin eteenpäin. Kyselylomake lähetettiin 57 päiväkoitiin. Jyväskylän kaupungin nettisivuilta selviää, että jokaisessa päiväkodissa on vähintään kaksi lapsiryhmää, joten voimme olettaa, että jokaisessa päiväkodissa työskentelee vähintään kaksi lastentarhanopettajaa tai enemmän. Jyväskylän kaupungissa työskentelee siis yli 114 lastentarhanopettajaa. Tutkimukseemme vastasi ainoastaan 31 lastentarhanopettajaa. Jos vastaukset ovat tulleet kaikki eri päiväkodeista, olemme saaneet vastauksen vain joka toisesta päiväkodista. On kuitenkin mahdollista, että osa vastaajista työskentelee samassa päiväkodissa tai jopa samassa lapsiryhmässä. Tutkimuksen vastaamisprosentti on jäänyt siis melko pieneksi, mikä on yleistä kyselytutkimuksissa. Siksi tutkimuksessa saatuja tuloksia ei voi yleistää koskemaan kaikkia Jyväskylän lastentarhanopettajia, eikä varsinkaan kaikkia suomalaisia lastentarhanopettajia. Tutkimuksen tuloksista saadaan kuitenkin käsitys siitä, millaista liikunnan suunnittelu päiväkodeissa on.

Kyselyyn vastaaminen oli jokaiselle lastentarhanopettajalle vapaaehtoista. Tutkimuksen saatekirjeessä toimme esiin tutkimuksen tarkoituksen ja sen, kuinka tutkimuksessa saatuja tietoja käsitellään. Tutkittavilla oli tiedossa yhteystietomme ja heillä oli mahdollisuus ottaa meihin yhteyttä, jos heräsi kysymyksiä. Heillä oli myös mahdollista keskeyttää kyselyyn vastaaminen ennen tulosten lähettämistä. Tutkittavia ei pysty vastausten perusteella yksilöimään eikä tunnistamaan, joten kyselyyn vastanneiden anonymiteetti on onnistuttu säilyttämään. Myös tutkimusaineistoa on käsitelty huolellisesti ja luottamuksellisesti. Tutkimusta tehdessä ei ole aiheutettu vahinkoa kenellekään, eikä tutkimuksesta saatujen tulosten avulla ketään voida vahingoittaa. Tutkimus on siis toteutettu eettisiä periaatteita noudattaen (ks. Kuula 2011, 60–65).

Tutkimustulokset on pyritty tuomaan esiin huolellisesti, tarkasti ja rehellisesti. Tutkimuksen luotettavuutta lisää tulosten tarkka esittely. Osa tutkimuksessa saaduista tuloksista ovat samansuuntaisia kuin aiemmat tutkimuksista saadut tulokset. Myös tämä lisää tutkimuksen luotettavuutta.

7 POHDINTA

7.1 Riittävätkö lastentarhanopettajien tiedot ja taidot?

Moni lastentarhanopettajista tuo esiin, että tutkintoon johtaneessa koulutuksessa käsiteltiin vähän lasten liikuntaa, sen ohjaamista ja lasten liikunnallista kehitystä. Suurin osa on käynyt ainoastaan yhden kurssin opinnoissaan. Lastentarhanopettajien tiedot lasten liikunnasta ovat pääasiassa täydentävien koulutusten varassa. Tutkintoon kuuluvan liikuntakasvatuksen vähyys antaa aiheita pohtia, ovatko vastavalmistuneiden lastentarhanopettajien tiedot ja taidot lasten liikunnasta riittävät. Asiaa olisi syytä tutkia ja samalla voitaisiin selvittää, vaikuttaako vähäinen koulutus lastentarhanopettajien lasten liikuntaan suhtautumiseen. Vastanneiden lastentarhanopettajienkin vastauksista voidaan päätellä, että kaikki eivät pidä liikuntaa tärkeänä tai he pitävät muita osa-alueita tärkeämpinä. Osa lastentarhanopettajista toteaa suoraan, että liikuntaa ei suunnitella yhdessä, koska tiimin yhteinen aika, kuten palaverit, menevät “tärkeämpien” asioiden käsittelyyn.

7.2 Taustatekijöiden vaikutukset liikunnan suunnitteluun

Tutkimuksessamme selvisi, että vaikka suuri osa lastentarhanopettajista harrastaa itse liikuntaa, se ei näytä vaikuttavan lasten liikuntaan. Paljon liikkuva lastentarhanopettaja

ei järjestä lapsille enempää liikuntaa kuin vähän liikkuva. Oma aktiivisuus ja lajitausta eivät myöskään vaikuta liikunnan suunnitteluun. Lastentarhanopettajien kyselyssä kerrotut asiat eivät välttämättä näy käytännössä, joten voisi olla hyvä toteuttaa tutkimus, jossa havainnoitaisiin lastentarhanopettajien liikunnan suunnittelua, ohjausta ja lasten innostamista päiväkotiympäristössä.

Tutkimukseen vastanneet lastentarhanopettajat työskentelevät eri-ikäisten lasten kanssa, joten saimme mahdollisuuden tarkastella, onko ryhmän lasten iällä vaikutusta ohjatun liikunnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Tulimme siihen tulokseen, että ikäryhmällä ei ole vaikutusta suunnitteluun, mutta suuri ikäero ryhmän lasten välillä koetaan haasteena. Vastaajien esille tuomat haasteet eivät olleet yllättäviä. Myös julkisuudessa on käyty keskustelua liian suurista lapsiryhmistä, epäsovivista tiloista ja henkilökunnan riittämättömyydestä, jotka aiheuttavat haasteita kaikelle päiväkodin toiminnalle.

Moni vastaajista kuitenkin pitää tiloja riittävänä liikunnan toteuttamiselle. Osa lastentarhanopettajista korostaa, että merkittävintä on oma asennoituminen tiloihin. Pienetkin tilat on mahdollista hyödyntää käyttämällä mielikuvitusta ja lähialueen liikuntapaikkoja, joita monet pitivät erinomaisina. Kyselyymme vastanneista 65 prosentilla on käytössä oma sali. 29 prosentilla on käytössä joku muu sali. Meidän kyselyssämme 42 prosentilla on käytössä tilavat ryhmätilat, ja kolmella näistä vastaajista eli noin 10 prosentilla ei ole käytössä minkäänlaista salia. 90 prosenttia vastanneista lastentarhanopettajista toteaa pihan olevan liikuntakäytössä, 71 prosenttia toteaa urheilukentän olevan käytössä ja 84 prosentilla lähimetsän. Samanlaisia tuloksia saivat myös Ruokonen, Norra ja Karvinen (2009) omassa selvityksessään.

Lastentarhanopettajien vastauksista ilmenee, että työolosuhteet, kuten aika, tilat ja henkilökunnan määrä, vaikuttavat liikunnan suunnitteluun. Ne ovat haasteita, jotka saavat pohtimaan toisenlaisia vaihtoehtoja toteuttaa liikuntaa, mutta se ei estä laadukkaan liikuntakasvatuksen toteutumista. Moni lastentarhanopettaja vaikuttaa liikunnan suunnittelijana itsevarmalta. He painottavat oman itseluottamuksen ja asenteen merkitystä. Vaikka resurssit eivät ole kaikilta osin riittäviä ja laadukkaita, on liikuntakasvatuksen toteuttaminen silti mahdollista ja siinä pyritään tekemään paras mahdollinen. Tärkeää olisi, että päättäjät näkisivät laadukkaan päivähoidon merkityksen ja lisäisivät päivähoidon resursseja, jolloin myös päiväkodeissa toteutettu liikuntakasvatus voisi kehittyä laadukkaammaksi.

7.3 Liikunnan suunnittelun toteuttaminen käytännössä

Suurimmassa osassa ryhmiä liikunnan suunnittelu toteutetaan tiimityöskentelynä, kuten päiväkodissa suunnittelu yleensä. Myös Rouvisen (2007) tutkimuksessa lastentarhanopettajat pitivät erityisesti yhteissuunnittelua tärkeänä. Mielestämme ryhmissä tehdään hämmentävän vähän liikunnan vuosi- ja kausisuunnitelmia, vaikka Varhaiskasvatuksen liikunnan suosituksissa (2005) todetaan, että sellaiset tulisi tehdä. Asiasta voimme tehdä sen johtopäätöksen, että asiakirjoihin suhtaudutaan vain suosituksina eivätkä siellä esitetyt ohjeistukset toteudu aina. Osa Rouvisen (2007) tutkimukseen osallistuneista lastentarhanopettajista piti kaikkia kirjallisia suunnitelmia melko turhina ja tarpeettomina, joten se voi osaltaan selittää, miksi suunnitelmia ei tehdä. Tähän tutkimukseen osallistuneista lastentarhanopettajista ne, jotka tekevät vuosi- ja kausisuunnitelmia, kirjaavat niihin niitä asioita, jotka Varhaiskasvatuksen liikunnan suosituksissa (2005) mainitaan ja jotka myös Soronen ja Seeslahti (2003), Karvonen, Siren-Tiusanen ja Vuorinen (2003) sekä Asanti ja Sääkslahti (2010) tuovat esille. Varhaiskasvatuksen liikunnan suosituksissa (2005) mainittu lasten aktiivisuuden lisääminen ei kuitenkaan näy vuosi- ja kausisuunnitelmissa. Asanti ja Sääkslahti (2010) toteavat, että vain ajoissa tehdyt kausisuunnitelmat mahdollistavat lasten luovuuden hyödyntämisen. Mielestämme ajoissa tehdyt suunnitelmat eivät vaikuta lasten luovuuden hyödyntämiseen. Joissain tapauksissa tarkat suunnitelmat jopa estävät lasten mielipiteiden kuuntelemisen ja spontaanien ideoiden hyödyntämisen. On kuitenkin mielenkiintoista, että niin moni vastaajista kertoo, ettei suunnitelmaa ole vielä tehty. Toteutimme kyselyn helmikuussa, joten toimintakaudesta on jo puolet mennyttä. Kausisuunnitelman ajatus on, että se tehdään koko toimintakaudelle, joten jos sitä ei ole tehty kauden puoliväliin mennessä, herää epäily, aiotaanko sitä tehdä ollenkaan.

Moni lastentarhanopettajista kertoo tekevänsä liikunnan tuokiosuunnitelman joko aina tai usein. Kysymyksen vastausvaihtoehdot ovat kuitenkin tulkinnanvaraisia. Se, mikä toiselle on usein, ei välttämättä ole sitä toiselle, joten on mahdollista, että osa vastaajista kokee tekevänsä tuokiosuunnitelman usein, vaikka ei tekisikään. On kuitenkin hienoa huomata, että tuokioita suunnitellaan, koska kuten Autio (1995) toteaa, suunnitellusta tuokiosta on lapselle enemmän hyötyä. Aution (1995) mukaan tuokiosuunnitelman neljä perusosaa ovat oppimistavoitteet, sisältö, menetelmät ja välineet sekä toteutus. Kyselyymme vastanneilla lastentarhanopettajilla tuokiosuunnitelmien sisällöt vaih-

televat. Osalla suunnitelmista löytyvät kaikki neljä perusosaa hyvin yksityiskohtaisesti, mutta osassa suunnitelmia on vain tuokion sisältö pääpiirteissään. Tutkimukseen osallistuneet lastentarhanopettajat tuovat vastauksissaan esille, että monen vuoden kokemuksen vuoksi suunnittelun ei tarvitse olla enää yhtä tarkkaa ja yksityiskohtaista. Myös Rouvisen (2007, 72) tutkimukseen osallistuneet toteavat kokemuksen antavan tukea ja varmuutta käytännön työhön, jolloin yksityiskohtaista suunnittelua voi vähentää eikä toiminnassa korostu pelkkä teoriaosaaminen.

Suunnittelussa lastentarhanopettajat toteavat pyrkivänsä ottamaan lasten yksilölliset tavoitteet huomioon, mutta suurimmalla osalla ne eivät olleet pääasia tai lähtökohta suunnittelulle. Rouvisen (2007) tutkimukseen osallistuneiden lastentarhanopettajien mukaan suunnitelmia voidaan muuttaa lasten tarpeiden mukaan ja ne sopeutetaan lapsiin eikä lapsia suunnitelmiin. Osa tutkimukseemme osallistuneista mainitseekin yksilöllisten tavoitteiden huomioimisen olevan sitä, että toiminta on sellaista, johon kaikki voivat osallistua ja joka huomioi eri taitotasot. Kyselyymme vastanneet lastentarhanopettajat kertovat myös pohtivansa ohjeiden antamista sen mukaan, ketä lapsia liikunta-tuokiolle osallistuu. Huovisen ja Heikinaro-Johanssonin (2006, 32) tutkimuksessa havaittiin opettajien käyttävän ryhmäopetuksessa menetelmiä, jotka mahdollistivat kaikkien osallistumisen samaan toimintaan. Tutkimuksessa ilmenneet keinot olivat samoja kuin meidän tutkimuksessamme eli oppimisympäristön muokkaamista, viestinnän tarkoituksenmukaista suuntaamista ja selkeyttämistä, ennakoimista sekä oppilaan itsetunnon tukemista.

Lastentarhanopettajat suunnittelevat liikuntaa pääasiassa lyhytkestoisesti yksittäisten tuokiosuunnitelmien avulla eivätkä pitkäjänteisesti suuria kokonaisuuksia mietti-en. Lastentarhanopettajia tulisi rohkaista enemmän pitkäjänteiseen suunnitteluun, esimerkiksi vuosi- ja kausisuunnitelmien tekemiseen. Liikunnan suunnittelun kehittämiseksi pitkäjänteiset suunnitelmat olisivat tärkeitä. Niiden avulla liikuntakasvatuksesta voisi tulla enemmän osa hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuutta, ja se olisi entistä tavoitteellisempaa ja suunnitelmallisempaa. Liikunnan suunnittelun kehittämiseksi olisi myös tarpeen tutkia lastentarhanopettajien kirjoittamia suunnitelmia, jotta voitaisiin analysoida, millaisia ne konkreettisesti ovat.

7.4 Lasten osallistuminen ja innostaminen liikuntaan

Moni tutkimukseen vastanneista lastentarhanopettajista ajattelee antavansa lapsille mahdollisuuden osallistua, mutta heidän vastauksissaan lasten keinot osallistua ovat lähinnä aikuisen valitsemista leikeistä oman mielipiteen kertomista tai omista suosikkeista leikeistä mainitsemista. Nämä lasten mielipiteiden ilmaisut lastentarhanopettajat pyrkivät ottamaan huomioon. Vain yksittäisissä ryhmissä lapsilla on todella mahdollisuus osallistua tuokion suunnitteluun, rakentamiseen ja toteuttamiseen muun muassa tekemällä itse koreografioita tai keksimällä temppeja, joita muut seuraavat tai tekevät perässä. Mielestämme olisi mielenkiintoista toteuttaa tutkimus, jossa keskityttäisiin lasten osallistumiseen liikuntakasvatuksessa.

Mielestämme se, että kyselyyn vastanneista lastentarhanopettajista 30 innostaa lapsia liikuntaan, kertoo siitä, että lasten liikunta ei ole heille yhdentekevää. Myös vastanneista ainut, joka toteaa, ettei innosta lapsia liikuntaan, korostaa sitä, että hän pitää liikuntaa kuitenkin tärkeänä. Hän haluaisi innostaa heitä enemmän, mutta se ei tule häneltä luonnostaan. Sääkslahden, Soinin, Mehtälän, Laukkaisen ja Iivosen (2013, 28) mukaan päiväkotien henkilökunnan rooli ohjatun ja vapaan liikuntatoiminnan järjestämisessä on tärkeä. Tutkimuksissa on todettu, että fyysinen aktiivisuus on intensiivisempää silloin, kun aikuinen kannustaa ja rohkaisee lasta aktiivisuuteen. Myös tähän tutkimukseen osallistuneet lastentarhanopettajat korostavat oman osallistumisensa merkitystä.

7.5 Liikuntakasvatuksen tavoitteet ja laatu päiväkodeissa

Varhaiskasvatuksen liikunnan suositusten (2005) mukaan tavoitteellinen liikunta edistää kokonaisvaltaista kehittymistä. Zimmerin (2001) mukaan lasten liikunnan tulisi olla lapsilähtöistä, mutta sitä ei mainitse yksikään tutkimukseemme osallistunut lastentarhanopettaja. Aution (1995), Zimmerin (2001) sekä Sorosen ja Seeslahden (1999) mukaan liikunnan tulee olla monipuolista ja elämyksellistä. Tutkimukseemme osallistuneiden lastentarhanopettajien mielestä onkin tärkeää mahdollistaa eri liikuntamuotojen kokeilu. Vastanneiden lastentarhanopettajien mielestä liikunnan ilon saavuttaminen on merkittävää. Samaa toteavat myös Pönkkö ja Sääkslahti (2011), Soronen ja Seeslahti (1999) sekä Autio (1995). Vastauksissa liikuntakasvatuksen tavoitteiksi todettiin perus-

taitojen osaaminen, jota myös Autio (1995) pitää tärkeänä. Aution (1995) mukaan lapsille pitää opettaa myös, mikä merkitys liikunnalla on terveydelle. Tutkimukseemme osallistuneista viisi kertoo liikunnan tärkeyden korostamisen olevan yksi tavoitteista. Kaikkien kannustaminen on kahdeksan lastentarhanopettajan tavoitteena ja sosiaaliset tavoitteet kuuden. Myös Soronen ja Seeslahti (1999) pitävät niitä lasten liikunnassa tärkeinä. Tutkimukseen osallistuneet lastentarhanopettajat mainitsevat myös ohjeiden ja sääntöjen noudattamisen olevan yksi liikuntakasvatuksen tavoitteista.

Laadukas liikuntakasvatus on tutkimukseen osallistuneiden lastentarhanopettajien mielestä iloista, monipuolista, riittävää ja suunniteltua. Se vaatii heidän mielestään innostuneen henkilökunnan sekä hyvät välineet ja tilat. Liikuntakasvatuksen kehittämiseksi moni toivoo päiväkodin ulkopuolelta tukea erilaisten koulutusten ja resurssien lisäämisen muodossa. Lastentarhanopettajien käsitykset laadukkaasta liikuntakasvatuksesta näkyvät myös heidän määrittelemissään liikuntakasvatuksen tavoitteissa. Käsitykset laadukkaasta liikuntakasvatuksesta ovat hyvin konkreettisia, minkä vuoksi ne ovat helppo siirtää suoraan käytäntöön.

LÄHTEET

- Asanti, R. & Sääkslahti, A. 2010. Liikuntaa monipuolisesti päiväkodissa. Teoksessa R. Korhonen, M-L. Rönkkö & J-A. Aerila (toim.) Pienet oppimassa - kasvatuksellisia näkökulmia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Turun yliopiston opettajankoulutuslaitos, Rauman yksikkö, 85–98.
- Autio, T. 1995. Liiku ja leiki - motorisia perusharjoitteita lapsille. Lahti: VK-Kustannus.
- Autio, T. & Kaski, S. 2005. Ohjaamisen taito - liikunta tukemassa lapsen ja nuoren kasvua. Helsinki: Edita.
- Berg, P. & Piirtola, M. 2014. Lasten ja nuorten liikuntatutkimus Suomessa - tutkimuskatsaus 2000–2012. Liikuntatieteellisen Seuran tutkimuksia ja selvityksiä nro 10. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura. Viitattu 7.4.2014. http://lts.fi/sites/default/files/page_attachment/lts-lasten_ja_nuorten_liikuntatutkimus_suomessa_www.pdf
- Huovinen, T. & Heikinaro-Johansson, P. 2006. Liikunnanopetuksen yksilöllistäminen esiopetuksen heterogeenisessä ryhmässä. Liikunta ja tiede 43(6), 33–39.
- Hyvönen, P. & Juujärvi, M. 2005. Esikouluikäisten tyttöjen ja poikien kuvauksia toiveiden leikkiympäristöistä. Tampereen yliopisto. Hypermedialaboratorion verkkojulkaisuja 8.
- Iivonen, S. 2008. Early Steps-liikuntaohjelman yhteydet 4-5 -vuotiaiden päiväkotilasten motoristen perustaitojen kehitykseen. Studies in Sport, Physical education and health, 131. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Karvonen, P., Siren-Tiusanen, H. & Vuorinen, R. 2003. Varhaisvuosien liikunta. Lahti: VK-Kustannus.
- Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka - Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. 2.painos. Tampere: Vastapaino.
- Laukkanen, A. (2007) Ohjattu liikunta päiväkodissa. Liikunta & Tiede 44 (1), 31–35.
- Nummenmaa, A-R., Karila, K., Joensuu, M. & Rönholm, R. 2007. Yhteisöllinen suunnittelu päiväkodissa: kehittämisstrategiana ongelmaperustainen työssä oppiminen. Tampere: Tampereen Yliopistopaino.
- Nummenmaa, T., Konttinen, R., Kuusinen, J. & Leskinen, E. 1997. Tutkimusaineiston analyysi. Helsinki: WSOY.

- Pönkkö, A. & Sääkslahti, A. 2011. Liikkuva lapsi. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-Kustannus, 136–150.
- Rajala, K., Haapala, H., Kantomaa, M. & Tammelin, T. 2010. Liikunnan edistäminen lapsilla ja nuorilla – liikuntaan vaikuttavat tekijät ja liikuntainterventioiden vaikutukset. Tutkimus- ja kirjallisuuskatsaus. Nuori Suomi ry: Liikunnasta syrjäytyneiden lasten ja nuorten fyysinen aktivointi -hanke. Jyväskylä: LIKES-Tutkimuskeskus
- Rouvinen, R. 2007. “Tässä työssä yhdistyy kaikki” Lastentarhanopettajat toimijoina päiväkodissa. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja N:o 119. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Ruokonen, R., Norra, J. & Karvinen H. 2009. Valtakunnallinen selvitys päiväkotien liikuntaolosuhteista. Nuori suomi ry. Viitattu 7.4.2014. http://www.lahiliikuntapaikat.fi/files/lahiliikuntapaikat/Liitetiedostot/Paivakoti_selvitys_nettilaatu.pdf
- Soini, A., Kettunen, T., Mehtälä, A., Sääkslahti, A., Tammelin, T., Villberg, J. & Poskiparta, M. 2011. Kolmevuotiaiden päiväkotilasten mitattu fyysinen aktiivisuus. Liikunta & Tiede 49(1), 52–58.
- Soronen, S. & Seeslahti, P. 1999. Kieputellen: Liikuntatuokioita varhaiskasvatukseen sekä esi- ja alkuopetukseen. Helsinki: Tammi.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 18.10.2005. Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset. Helsinki. Viitattu 15.4.2014. http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/_julkaisu/1065061
- Sue, V. M. & Ritter, L. A. 2007. Planning the Online Survey. Teoksessa V. M. Sue & L. A. Ritter. Conducting Online Surveys. Viitattu 14.4.2014. <http://srmo.sagepub.com/view/conducting-online-surveys/n2.xml?rskey=BKqzyl&row=9>
- Sääkslahti, A. 2005. Liikuntaintervention vaikutus 3–7 vuotiaiden lasten fyysiseen aktiivisuuteen ja motorisiin taitoihin sekä fyysisen aktiivisuuden yhteys sydän- ja verisuonitautien riskitekijöihin. Studies in Sport, Physical education and health, 104. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Sääkslahti, A., Numminen, P., Raittila, P., Paakkunainen, U. & Välimäki, I. 2000. 6 -vuotiaiden lasten fyysinen aktiivisuus. Liikunta ja tiede 37 (6), 19–22.

- Sääkslahti, A., Soini, A., Mehtälä, A., Laukkainen, A. & Iivonen, S. 2013. Liikunnallisen lapsuuden askelmerkit asetetaan jo päiväkotikässä. *Liikunta & Tiede* (50) no 2-3, 28–31.
- Tammelin, T. 2009. Mitä lasten ja nuorten liikkumisesta tiedetään? Liikuntatutkimuksen suuntaviivat 27.5.2009. Helsinki. Viitattu: 26.1.2014 <http://extranet.nuorisuomi.fi/download/attachments/3245039/mit%C3%A4%20lasten%20ja%20nuorten%20liikkumisesta%20tiedet%C3%A4nC3%A4n.%20Tutkimus%20Tammelin.pdf>
- THL 2013, Lasten päivähoito 2012. Viitattu 7.4.2014. <http://www.julkari.fi/handle/10024/110844>
- Trost, S., Ward, D. & Senso, M. 2010. Effects of Child Care Policy and Environment on Physical Activity. *Medicine & Science in Sports & Exercise* 42(3), 520-525.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 6.painos. Helsinki: Tammi.
- Valli, R. 2001. Mitä numerot kertovat. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II - näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin PS-Kustannus Jyväskylä, 158–172.
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005 (2. tarkistettu painos). STAKES: Oppaita 56.
- Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset. 2005. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön oppaita 2005:17. Helsinki. Viitattu: 26.1.2014 http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3739.pdf&title=Varhaiskasvatuksen_liikunnan_suositukses_fi.pdf
- Yang, X. 1997. A multidisciplinary analysis of physical activity, sport participation and dropping out among young Finns: a 12-year follow-up study. *Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja*, 103. Jyväskylä: Likes.
- Zimmer, R. 2001. Liikuntakasvatuksen käsikirja. Helsinki: LK-Kirjat.

LIITE 1: Kyselylomake

Tutkimuskysely

Lastentarhanopettajan taustaan liittyvät kysymykset

***Pakollinen**

1. Sukupuoli *

Merkitse vain yksi soikio.

mies

nainen

2. Kuinka kauan olet työskennellyt lastentarhanopettajana? *

Merkitse vain yksi soikio.

0-1 vuotta

2-5 vuotta

6-10 vuotta

11-19 vuotta

20 vuotta tai pidempään

3. Missä oppilaitoksessa olet suorittanut lastentarhanopettajan tutkinnon? *

Merkitse vain yksi soikio.

yliopisto

ammattikorkeakoulu

Muu:

4. Oletko saanut koulutusta lasten liikunnallisten taitojen tukemiseksi?

Jos olet, kerro minkälaista.

5. Kuinka usein harrastat itse liikuntaa? *

Merkitse vain yksi soikio.

0-2 kertaa kuukaudessa

1-2 kertaa viikossa

3-4 kertaa viikossa

5 kertaa viikossa tai useammin

6. Onko sinulla henkilökohtaista taustaa jonkun lajin parissa?

Missä roolissa (harrastaja, ohjaaja, talkoolainen, joku muu) ja missä lajissa? Kerro kaikki roolit ja lajit.

Päiväkodin olosuhteisiin liittyvät kysymykset

7. Minkä ikäisiä lapsia ryhmässäsi on? *

8. Millaisia ohjatun liikunnan järjestämisen mahdollistavia tiloja päiväkodillanne on käytössä? *

valitse yksi tai useampi

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

päiväkodin oma liikuntasali

muu liikuntasali

tilavat ryhmätilat

päiväkodin piha

urheilukenttä

lähimetsä

Muu:

9. Ovatko päiväkotinne olosuhteet liikuntatuokioiden toteuttamiselle mielestäsi riittävät? *

Kyllä/Ei. Perustele vastauksesi.

10. Mitkä ovat mielestäsi suurimpia haasteita ohjatulle liikunnalle päiväkodissasi? *

Liikunnan suunnitteluun liittyvät kysymykset

11. Kuka ryhmässäsi on vastuussa liikunnan suunnittelusta? *

Merkitse vain yksi soikio.

minä
ryhmän lastenhoitaja
ryhmän toinen lastentarhanopettaja
tiimi yhdessä
Muu:

12. Onko ryhmässasi liikunnan vuosisuunnitelma kirjallisena? *

Merkitse vain yksi soikio.

Kyllä *Siirry kysymykseen 12.1 a*

Ei *Siirry kysymykseen 12.1 b*

Liikunnan suunnitteluun liittyvät kysymykset

Ryhmässänne on vuosisuunnitelma.

12.1a Kuinka usein teette tai päivitätte vuosisuunnitelmaa? *

12.2 Mitä asioita huomioitte vuosisuunnitelmassanne? *

12.3 Miten hyödynnätte vuosisuunnitelmaa tuokioiden suunnittelussa ja toteutuksessa? *

Siirry kysymykseen 13.

Liikunnan suunnitteluun liittyvät kysymykset

Ryhmässänne ei ole vuosisuunnitelmaa.

12.1b Miksi ryhmässänne ei tehdä vuosisuunnitelmaa? *

Siirry kysymykseen 13.

Liikunnan suunnitteluun liittyvät kysymykset

13. Onko sinun ryhmässasi liikunnan kausisuunnitelma kirjallisena? *

Merkitse vain yksi soikio.

Kyllä *Siirry kysymykseen 13.1a*

Ei *Siirry kysymykseen 13.1b*

Liikunnan suunnitteluun liittyvät kysymykset

Ryhmässänne on kausisuunnitelma.

13.1a Kuinka usein teette tai päivitätte kausisuunnitelman? *

13.2 Mitä asioita huomioitte kausisuunnitelmassanne? *

13.3 Miten hyödynnätte kausisuunnitelmaa tuokioiden suunnittelussa ja toteutuksessa? *

Siirry kysymykseen 14.

Liikunnan suunnitteluun liittyvät kysymykset

Ryhmässänne ei ole kausisuunnitelmaa.

13.1b Miksi ryhmässänne ei tehdä kausisuunnitelmaa? *

Siirry kysymykseen 14.

Liikunnan suunnitteluun liittyvät kysymykset

14. Hyödynnätkö liikunnan suunnittelussa muita suunnitelmia tai suunnitelmarunkoja kuin vuosisuunnitelmaa tai kausisuunnitelmaa? *

Kyllä/Ei. Millaisia ne ovat?

15. Mitkä ovat ohjatun liikuntakasvatuksenne tavoitteet? *

16. Teetkö kirjallisen tuokiosuunnitelman liikuntatuokiota varten? *

Merkitse vain yksi soikio.

aina
usein
harvoin
en koskaan

17. Mitä asioita kirjaat liikunnan tuokiosuunnitelmaan? *

18. Kuinka huomioit ryhmän lasten tavoitteet suunnitelussa? *

19. Onko lapsilla mahdollisuus osallistua tuokioiden suunnitteluun, toteutukseen tai arviointiin? *

Jos vastaat kyllä, kerro miten? Jos vastaat ei, kerro miksi?

Ohjattuun liikuntaan liittyvät kysymykset

20. Kuinka usein päiväkodissanne järjestetään ohjattua liikuntaa? *

Merkitse vain yksi soikio.

harvemmin kuin kerran kuukaudessa
kerran kuukaudessa
kerran viikossa
2-3 kertaa viikossa
4-5 kertaa viikossa

21. Kuinka kauan ohjattu liikuntatuokio ryhmässänne kestää? *

Yleensä

Merkitse vain yksi soikio.

alle 15 minuuttia
15-30 minuuttia
31-45 minuuttia
46-60 minuuttia
yli tunnin

22. Innostatko lapsia liikunnan pariin? *

Merkitse vain yksi soikio.

Kyllä *Siirry kysymykseen 22.1a*

Ei *Siirry kysymykseen 22.1b*

22.1a Miten innostat lapsia liikunnan pariin? *

Siirry kysymykseen 23.

22.1b Miksi et innosta lapsia liikunnan pariin? *

Siirry kysymykseen 23.

Laadukas liikuntakasvatus ja sen kehittäminen

23. Missä asioissa kaipaisit enemmän tukea, apua tai ideoita lasten liikunnan suunnitteluun liittyen? *

24. Kuinka lasten ohjattua liikuntakasvatusta voitaisiin mielestäsi kehittää? *

25. Mainitse 3 asiaa, jotka mielestäsi kuvaavat laadukasta liikuntakasvatusta varhaiskasvatuksessa? *

ANOMUS VARHAISKASVATUSPALVELUISTA SAATAVIEN TIETOJEN HANKINTAAN JA KÄYTTÖÖN TUTKIMUKSESSA TAI SELVITYKSESSÄ

1) Lastentarhanopettajat liikuntatuokioiden suunnittelijoina

2) Oppilaitos: Jyväskylän yliopisto, varhaiskasvatuksen laitos

Tutkimuksen tekijät:

Reetta Piironen

Saila Saari

Tutkimuksen ohjaaja:

Marleena Mustola, Yliopistonopettaja, FT

Jyväskylän yliopisto Kasvatustieteiden laitos / Varhaiskasvatus PL 35

40014 JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

3) Tutkimuksen tausta, tarkoitus ja ajoitus

Opiskelemme Jyväskylän yliopistossa lastentarhanopettajaksi. Tämä tutkimus on meidän kandidaatintutkielma. Tavoitteenamme on selvittää, miten lastentarhanopettajat suunnittelevat ryhmänsä liikuntatuokiot sekä mitkä asiat vaikuttavat heidän suunnitteluunsa. Tutkimus ajoittuu keväälle 2014. Tarkoituksenamme on kerätä aineisto kyselylomakkeella viikoilla 8-10.

4) Tutkimusaineisto

Tutkimusaineisto kerätään 3-5 vuotiaiden lasten kanssa työskenteleviltä lastentarhanopettajilta paperisella kyselylomakkeella. Kyselylomakkeet täytetään nimettöminä, eikä niissä kysytä lastentarhanopettajien päiväkotia. Kyselylomakkeiden perusteella on siis lähes mahdotonta tunnistaa vastaajia, joten heidän anonymiteetti on turvattu. Kysymyksissä selvitetään lastentarhanopettajien taustaa, kuten kiinnostusta liikuntaan, työkokemuksen määrää ja koulutusta (yliopisto, amk vai joku muu), mutta pääasiassa kysymykset painottuvat liikunnan suunnitteluun. Haluamme selvittää, miten lastentarhanopettajat suunnittelevat tuokiota, mitä asioita he huomioivat ja kuinka heidän taustansa vaikuttavat valintoihin. Lapsiin liittyvät kysymykset ovat yleisellä tasolla, eikä lastentarhanopettajien tarvitse yksilöidä lapsia eikä paljastaa salassa pidettäviä tietoja. Tutkimusaineistoa käytetään ainoastaan tämän kandidaatintutkielman tekemiseen kevään 2014

aikana. Tutkimusaineisto hävitetään asianmukaisesti työn valmistuttua eli toukokuussa 2014.

5) Tutkimusaineiston suojaus, säilyttäminen ja hävittäminen

Tutkimusaineisto suojataan, säilytetään ja hävitetään niin, ettei se tutkimusprosessin missään vaiheessa päädy ulkopuolisten ja asiattomien käsiin. Kyselylomakkeiden paperiset versiot säilytetään tiloissa, joihin ulkopuolisilla ei ole mahdollista päästä, ja ainoastaan tutkimuksen tekemisen ajan eli kevään 2014, jonka jälkeen ne hävitetään huolellisesti tuhoamalla toukokuussa 2014. Kyselylomakkeiden vastauksia tallennettaessa tietokoneelle analysointia varten, varmistamme, että vastaajan henkilöllisyys pysyy salassa ja häntä ei voida niistä tunnistaa. Salassa pidettäviä tietoja ei tallenneta tietokoneelle, eikä niitä lähetetä sähköpostilla tutkijoiden kesken missään olosuhteissa. Tutkimuksen päätyttyä tarpeettomat aineistoteidostot ja tietojärjestelmien käytön yhteydessä syntyvät väliaikaistiedostot poistetaan asianmukaisesti. Varmistamme myös, ettei aineistosta jää mitään kopioita.

6) Palaute tuloksista

Raportoimme mielellämme tutkimuksen tuloksista varhaiskasvatuspalveluille.

Kandidaatintutkielmia ei julkaista verkossa, mutta voimme lähettää työmme sähköisessä muodossa siitä kiinnostuneille tahoille.

7) Sitoumukset

Sitoudumme siihen, että emme käytä saamiamme tietoja muuhun kuin tutkimustarkoitukseen. Emme myöskään käytä saamiamme tietoja asiakkaan tai hänen läheistensä vahingoksi tai halventamiseksi taikka sellaisten etujen loukkaamiseksi, joiden suojaksi on säädetty salassapitovelvollisuus. Emme luovuta henkilötietoja sivulliselle. Tietoja käytämme vain kohdassa 4 määriteltynä aikana ja suojaamme, säilytämme ja hävitämme tiedot edellä kuvatusti.

Päiväys 13 / 1 2014

Reetta Piironen

Salla Saari

Allekirjoitukset

Lupa voidaan postittaa vain yhdelle henkilölle, jos on useampi hakija ___ei___kyllä, kenelle:

Reetta Piironen

Liitteenä Tutkimussuunnitelma

Tutkimuslupa myönnetty:

Jyväskylässä 21 / 1 2014

Maija-Riitta Anttila

LASTENTARHANOPETTAJAT LIIKUNTATUOKIOIDEN SUUNNITTELIJOINA

Johdanto

Miksi päädyitte tähän aiheeseen?

Liikunta on ensiksikin lähellä molempien sydäntä ja iso osa elämää. Aihealueena liikunta tuli molemmilla ensimmäisenä mieleen, koska se on molempien suuri kiinnostuskohde ja jopa intohimokin. Kun taas liitämme liikunnan ja koulutuksemme toisiinsa, niin saimme kiinnostuksen kohteeksi esimerkiksi sen, kokevatko muut lastentarhanopettajat liikunnan yhtä tärkeänä kuin me koemme ja miten paljon suunnitteluun panostetaan?

Aiheeseen liittyvä aiempi tutkimus lyhyesti

- 3-5-VUOTIAIDEN OHJATTU LIIKUNTA PÄIVÄKODEISSA - vertailua Vaasan ja Joensuun välillä - Kiviniemi Niina ja Mäenpää Päivi, Vaasan ammattikorkeakoulu 2009
 - <http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/5933/LOPULLINEN%20OOPEE.pdf?sequence=1>
 - Vertaileva tutkimus Joensuun ja Vaasan päiväkodeissa 3-5 vuotiaiden ryhmässä järjestettävästä ohjatusta liikunnasta. Eli kuinka usein sitä järjestetään, mitkä ovat yleisimmät liikuntamuodot..
- Vaasan päiväkotien työntekijät lasten liikuntakasvatuksen suunnittelijoina ja toteuttajina - Kumpula, Suvi, Vaasan ammattikorkeakoulu 2009
 - <http://theseus17-kk.lib.helsinki.fi/handle/10024/5539>
 - Tutkimuksessa on selvitetty, miten Vaasassa päiväkotien työntekijät kokevat liikuntakasvatuksen, sen suunnittelun ja toteutuksen sekä mitä ongelmia ja kehitysideoita he haluavat liikuntakasvatukseen liittyen tuoda esille.
- Varhaiskasvattaja liikuntakasvatuksen toteuttajana päiväkodissa - Kyllönen, Sanna, Centria ammattikorkeakoulu 2013
 - <http://publications.theseus.fi/handle/10024/61735>
 - Opinnäytetyössä on kartoitettu varhaiskasvattajien näkemyksiä omasta roolista lasten liikunnan toteuttajana sekä liikunnasta ja sen merkityksestä lapsen kokonaisvaltaiselle kehitykselle. Opinnäytetyössä on pyritty myös selvittämään, miten espoolaisessa päiväkodissa liikuntakasvatusta suunnitellaan ja toteutetaan.
- "Ennen vanhaan puhuttiin voimistelusta" : 4-5-vuotiaiden ohjattu liikuntakasvatus päiväkodissa - Korhonen, Saana, Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu 2012

- <http://theseus17-kk.lib.helsinki.fi/handle/10024/50344>
- Opinnäytetyössä on tutkittu, mitä ohjattu liikuntakasvatus merkitsee lastentarhanopettajien mielestä 4-5 -vuotiaille lapsille, sekä kuinka he suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat sitä.
- Esikouluikäisten lasten ohjatun liikuntakasvatuksen toteuttaminen päiväkodeissa - Laitinen, Emmi, Mikkelin ammattikorkeakoulu 2013
 - <http://theseus17-kk.lib.helsinki.fi/handle/10024/57238>
 - Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, kuinka esikouluikäisten lasten ohjattua liikuntakasvatusta toteutetaan päiväkodeissa. Tutkimuksella pyrittiin saamaan tietoa siitä, miten päiväkodeissa suunnitellaan ja toteutetaan ohjattua liikuntakasvatusta, kuinka tavoitteellista, lapsilähtöistä ja monipuolista ohjattua liikuntakasvatusta on päiväkodeissa, miten usein liikuntaa järjestetään viikon aikana ja kuinka pitkäkestoisia liikuntatuokiot ovat. Haluttiin myös tietoa, mikä ohjaajan rooli on liikuntatuokioilla ja kuinka lapsia motivoidaan sekä mitä haasteita ohjaajat näkivät. Lisäsin vielä tuon pätkän tuohon :)
 - Tutkimus on kvalitatiivinen, jossa on kvantitatiivisia piirteitä.
 - Tutkimuksen aineisto kerättiin siten, että tutkija lähetti kyselyn päiväkodeihin, jotka sijaittivat ympäri Mikkeliä.

Tutkimuksen tavoitteet

Selvittää, miten lastentarhanopettajat suunnittelevat ryhmänsä liikuntatuokiot sekä mitkä asiat vaikuttavat heidän suunnitteluunsa.

Teoreettinen viitekehys

Mitä käsitteitä ja asioita selvität taustassa?

- varhaiskasvatussuunnitelma ja varhaiskasvatuksen liikunnan suositusten asettamat tavoitteet 3-5 vuotiaiden liikunnalle
- mitä tarkoitamme liikuntatuokiolla
- liikunnan suunnittelu
 - vuosi-, kuukausi-, tuokio- ja teemasuunnitelmat, vuodenaika
 - liikuntalajit
 - ympäristön ja välineiden merkitys
- 3-5 vuotiaiden ohjaaminen

Tutkimustehtävät ja -kysymykset tarkennettuna

Tutkimuskysymys/pääongelma

Miten lastentarhanopettajat suunnittelevat liikuntatuokioita 3-5 -vuotiaiden ryhmässä?

Alakysymykset/alaongelmat

Miten lastentarhanopettajan koulutus, oma kiinnostus liikuntaan ja työolosuhteet (aika, tilat jne.) vaikuttavat 3-5 -vuotiaiden liikuntatuokioiden suunnitteluun?

Miten lastentarhanopettajat huomioivat liikuntatuokioiden suunnittelussa lasten yksilölliset tavoitteet?

Kuinka lapset osallistuvat suunnitelmien tekemiseen?

Suunnitelma empiirisen osan toteuttamiseksi

Tutkimuksen aiomme toteuttaa kvantitatiivisella tutkimusotteella eli määrällisenä tutkimuksena. Aineisto kerätään kyselylomakkeella, joka lähetetään tai viedään paperiversiona kaikille Jyväskylän 3-5 -vuotiaiden ryhmässä työskenteleville lastentarhanopettajille. Osa kysymyksistä on suljettuja, joista vastaaja valitsee parhaiten sopivan vaihtoehdon, mutta ajattelimme kyselyyn liittää myös avoimia kysymyksiä.

Aineistoomme sopisi mielestämme fenomenografinen analyysi. Fenomenografisella analyysillä (<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/maarallinen-analyysi>) pyritään saamaan esiin tutkittavaan ilmiöön liittyvien erilaisten käsitysten tai kokemusten kirjo ja vaihtelu eli meidän tutkimuksessa se, miten eri lastentarhanopettajat ajattelevat ohjatusta liikunnasta ja sen suunnittelusta. Aikataulussa pyrimme noudattamaan kandin tekemistä varten laadittua aikataulua.

Menetelmiin ja aineistoihin liittyvät eettiset kysymykset lyhyesti

Kuinka varmistamme luotettavan aineiston tutkimusta varten, kun emme itse ole läsnä “tutkimustilanteessa”?

Mitä tietoa tutkimuksesta tutkittaville täytyy kertoa, jotta he voivat tehdä valinnan osallistumisestaan ja tietävät tutkimuksesta tarpeeksi?

Miten varmistamme tutkittavien riittävän anonymiteetin?

Aiheen merkittävyys

Tämä tutkimus selventää sitä, mihin lastentarhanopettajat perustavat suunnittelunsa. Tutkimuksen avulla saamme myös selville vaikuttaako lastentarhanopettajan suunnitteluun henkilökohtaiset lähtökohdat vai koulutus. Tutkimuksen avulla voidaan myös selvittää, kuinka lastentarhanopettajat pyrkivät vaikuttamaan lasten liikuntatottumuksiin, rohkaistaanko ja innostetaanko heitä liikuntaan vai eikö sitä pidetä tärkeänä ollenkaan.

Kysymyksiä ja pohdintoja työhön liittyen

Mistä löytyy tarvittava teoretieto?

Miten tämän saa pysymään kohtuullisena eikä yritä selvittää ja kertoa kaikkea?

LIITE 3: Saatekirje

Hyvät päiväkodinjohtajat!

Olemme kaksi varhaiskasvatustieteen opiskelijaa Jyväskylän yliopistosta ja teemme kandidaatin tutkielmaa lastentarhanopettajista liikunnan suunnittelijoina. Lastentarhanopettajien tavoittamiseksi tarvitsemme teidän apuunne. Voisitteko välittää tämän tutkimuskyselyn kaikille päiväkodissanne työskenteleville lastentarhanopettajille mahdollisimman pian?

Yhteistyöterveisin

Reetta Piironen ja Saila Saari

Arvoisa lastentarhanopettaja

Olemme kaksi varhaiskasvatustieteen opiskelijaa Jyväskylän yliopistosta ja teemme kandidaatin tutkielmaa siitä, kuinka lastentarhanopettajat suunnittelevat liikuntaa. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millaista suunnittelu on ja miten sitä voitaisiin kehittää, jotta liikuntatuokiot tukisivat lasten liikkumista parhaalla mahdollisella tavalla.

Toivoisimme, että vastaisit tekemäämme tutkimuskyselyyn oheisen linkin kautta. Kysely lähetetään kaikille Jyväskylän kaupungin lastentarhanopettajille. Vastaamiseen menee noin 10–15 minuuttia. Vastaaminen tapahtuu nimettömästi eikä yksittäisiä vastaajia pystytä tunnistamaan. Saatua vastauksia säilytetään ainoastaan tutkielman ajan eli toukokuuhun 2014. Pyydämme sinua täyttämään kyselylomakkeen tiistaihin 4.3.2014 mennessä osoitteessa https://docs.google.com/forms/d/1LTZ1A7dO0Fd1r24CinPHp5I_2kEIqgOdq0oXvidOC6I/viewform. Kyselyyn vastaamalla annat luvan hyödyntää vastauksiasi kandidaatin tutkielmassa. Vastaaminen on vapaaehtoista, mutta toivottavaa.

Lisätietoja tutkimuksesta saat

Reetta Piironen
xxx@student.jyu.fi
puh. 044xxxxxxx

Saila Saari
xxx@student.jyu.fi
puh.040xxxxxxx

Yhteistyöstä ja vastauksista etukäteen kiittäen
Reetta Piironen ja Saila Saari